Proletari din toate țările, uniți-vă!

cinteia tineretului

Anul VII
Nr. 33 (308)
12 pagini — 3 lei
Simbătă
15 august
1987

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

În întîmpinarea celui de-al III-lea Congres al educației politice și culturii socialiste

Valențele moral-politice ale conștiinței revoluționare

Poporul român munceste și trăiește sub semnul hotărîrii neclintite de a înfăptui exemplar politica partidului, de a face totul pentru înflorirea multilaterală a României socialiste. Iată temeiul climatului efervescent ce caracterizează momentul istoric pe care-l parcurgem, inspirat și dinamizat de înflăcăratele chemări și îndemnuri ale secretarului general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, de a asigura mersul nostru ascendent spre culmi tot mai înalte de civilizație și progres, de bunăstare și prosperitate, făcîndu-ne pe deplin și întotdeauna datoria față de țara și poporul cărora le aparținem cu întreaga noastră ființă.

În ampla operă de edificare a socialismului și comunismului în România, iar acesta constituie un adevăr fundamental pentru conștiința și existența noastră revoluționară, se plămădesc și se afirmă tot mai puternic virtuțile moral-politice ale omului nou, atributele personalității umane care exprimă în cel mai înalt grad esența societății noastre, evidențiind punerea în valoare a marilor șanse pe care aceasta le oferă omului de a-și împlini cele mai nobile aspirații și idealuri, exprimîndu-se în plenitudinea capacităților lui creatoare.

În spiritul strategiei partidului nostru comunist, procesul de formare și afirmare a omului nou, de implementare mereu mai profundă a normelor și valorilor comuniste de muncă și viață în modul nostru de a gîndi și a fi, este un proces larg deschis spre devenirea timpului, parte componentă organică a procesului general de dezvoltare a societății noastre, pe toate planurile. Omul nou este, în același timp, și finalitate dar și premisă a succesului măreței opere pe care o făurim, sub conducerea înțeleaptă a partidului, a secretarului său general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, ctitorul încercat al noului nostru destin, — destin ce poartă emblema tutelară a glorioasei EPOCI NICOLAE CEAUȘESCU. Secretarului general al partidului îi datorăm limpezimea drumului pe care l-am parcurs și îl parcurgem spre cotele superioare ale progresului nostru multilateral, iar în acest cadru succesele repurtate în spațiul afirmării valorilor moral-politice proprii societății socialiste, definitorii în mod esențial pentru tot ceea ce realizăm, pentru tot ceea ce dorim să realizăm.

Remarcabilele succese obținute în dezvoltarea științei, învățămîntului și culturii românești sînt strîns legate de contribuția esențială a tovarășei Elena Ceaușescu, eminentă personalitate a vieții noastre politice și științifice, savant de renume mondial, care a impulsionat și impulsionează permanent puterea de creație a poporului nostru, determinînd propășirea spiritualității noastre socialiste.

Cel de al III-lea Congres al educației politice și culturii socialiste se înscrie ca un moment de seamă în viața politică, spirituală a națiunii noastre, expresie a profundului democratism ce ilustrează climatul în care munceste și trăiește poporul român. Inițiat de secretarul general al partidului, acest mare forum al spiritualității românești este chemat să determine înscrierea pe coordonate noi, superioare a procesului de afirmare a valorilor comuniste, revoluționare în conștiința și conduita fiecărui fiu al țării, îmbogățind patrimoniul nostru spiritual cu valori în consens cu cerințele timpului, cu exigențele actuale și de perspectivă ale dezvoltării multilaterale a României. Firește, acest eveniment are loc în condițiile în care noi toți sîntem angajați în înfăptuirea istoricelor hotărîri ale Congresului al XIII-lea al partidului, pregătindu-ne să întîmpinăm cu bogate rezultate în muncă și creație Conferința națională a partidului ce-și va desfășura lucrările în acest an. Toate acestea sînt mobiluri de largă și adîncă rezonanță în conștiința tuturor fiilor patriei pentru a-și intensifica eforturile în vederea obținerii unei noi calități și a unei eficiențe sporite la fiecare loc de muncă, în toate sectoarele de activitate.

Experiența noastră în construcția socialismului și comunismului demonstrează cu puterea faptelor cît de important este rolul conștiinței în îndeplinirea obiectivelor stabilite în documentele de partid, prin obiectivele dezvoltării pe ansamblu a României. Or, în această ordine de idei, educația politică, cultura socialistă sînt menite și chemate să determine prin forme specifice afirmarea activă a conștiinței comuniste, revoluționare, exprimarea acesteia prin comportamente sociale întemeiate pe normele, valorile și idealurile definind munca și viața comuniștilor, orizonturile politice, morale, ale eticii și echității socialiste, validate prin fapte de fiecare zi, acolo unde muncim și trăim, acolo unde partidul și țara ne cheamă, prin glasul cel mai autorizat, glasul celui mai iubit fiu al poporului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

Pentru noi toți, tineri și mai vîrstnici, bărbați și femei, cuvîntul de ordine îl constituie astăzi și aici asumarea plenară a înaltei responsabilități față de îndeplinirea exemplară a sarcinilor ce ne revin în marile amfiteatre ale muncii pentru țară, dovedind prin tot ceea ce gîndim, prin tot ceea ce înfăptuim că sîntem și rămînem fii devotați ai României socialiste, luptători neobosiți pentru cauza partidului, pentru triumful idealurilor socialiste și comuniste pe pămîntul străbun al patriei.

SUPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC

Însemnele angajării — însemnele creației

În toată această perioadă de timp pe care poporul cu legitimă mîndrie o numește **EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU**, realizărilor fundamentale, mutațiilor esențiale menite a da o nouă configurație, pe multiple planuri, întregii deveniri socialiste a patriei, le corespunde și o excepțională efervescență pe tărîmul culturii. În toți acești ani care s-au scurs de la Congresul al IX-lea al partidului, de cînd la cîrma destinelor României socialiste se află cel mai iubit fiu al națiunii noastre, au ieșit la iveală în literatură, teatru, cinematografie, muzică, plastică o multitudine de opere durabile, care exprimă un fundamental crez umanist, o angajată, manifestă concepție revoluționară, a cărei traducere corespunzătoare în limbaj artistic a fost posibilă grație unei susținute preocupări pentru calitate, pentru ca altitudinii incandescentului mesaj să-i corespundă o concretizare valorică deosebită a operei. Acest salt în cultură își află la bază urmarea din partea scriitorilor, a artiștilor, a tuturor creatorilor de frumos, a generosului îndemn al secretarului general al partidului de a se apleca cu rodnică insistență asupra izvorului viu al creației, care îl constituie realitatea noastră socialistă, chipul omului nou, a cărui fizionomie lăuntrică este definitorie pentru profilul moral al epocii în care trăim, așa cum faptele lui sînt definitorii pentru opera grandioasă, realizată pe multiple planuri, în această epocă. Nu mai puțin, creația contemporană își găsește

(Continuare în pag. a II-a)

FESTIVALUL NAȚIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI" — cadru generos de afirmare a energiilor creatoare ale poporului, ale tinerei generații

Rod al inițiativei secretarului general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, Festivalul Național **„Cîntarea României"** s-a înscris, de la o ediție la alta, ca o modalitate de o anvergură, intensitate și profunzime fără precedent de manifestare a posibilităților creatoare ale oamenilor muncii de cele mai diverse orientări profesionale, din cele mai diferite colțuri ale țării, cu toții exprimîndu-și, prin intermediul limbajului specific artei, preocupările legate de existența lor de zi cu zi la locul de muncă, de împlinirile și aspirațiile lor în cadrul mai larg al împlinirilor și aspirațiilor întregii societăți. Un accent deosebit a căzut în mod firesc pe participarea acelora a căror personalitate, fizionomie morală se află încă în plin proces de edificare, prin urmare a tinerilor. Ne referim aici în egală măsură la tineri — în calitate de creatori ai unei arte pătrunse de un vibrant mesaj umanist — dar și la tineri — ca receptori, atenți și caracterizați printr-un marcat spirit de exigență, ai fenomenului cultural-artistic.

O tot mai acută importanță au căpătat în timp genurile care prin substanța, natura, repertoriul lor sînt menite a contribui într-un mod decisiv la formarea profilului etic al tinerilor în spiritul celor mai avansate idei pătrunse în chip profund de patosul constructiv al prezentului — idei a căror justă înțelegere și urmare reflectă asumarea responsabilă a sarcinilor ce incumbă tineretului în etapa actuală pentru a se ridica la înălțimea încrederii acordate generației noi de către secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**.

● În cadrul ediției în curs de desfășurare a Festivalului Național **„Cîntarea României"**, activează ca echipe artistice ale așezămintelor culturale, sindicate, U.T.C. și cooperație, 65 589 de formații, totalizînd 1 005 283 de membri. În ceea ce privește formațiile aflate sub patronajul Ministerului Educației și Învățămîntului și U.A.S.C.R. putem număra aici 98 689 de formații, totalizînd 2 557 046 membri. La interpreți individuali, în cadrul ediției în curs de desfășurare a amplei competiții a muncii și a creației, putem număra aici 222 837 de oameni.

● La cercurile artistice, în cadrul ediției actuale activează 12 272 cercuri, totalizînd 161 323 de membri (la cele aflate sub egida așezămintelor culturale, sindicatelor, U.T.C., cooperație) și 48 038 de cercuri totalizînd 928 864 de membri (la cele aflate sub deviza Ministerului Educației și Învățămîntului și U.A.S.C.R.). Numărul creatorilor individuali se ridică aici la 179 214.

● Fapt pe deplin caracteristic, în cadrul Festivalului Național **„Cîntarea României"** s-au remarcat în cîmpul artei amatoare o serie întreagă de individualități, care au dovedit un talent ieșit din comun, într-un domeniu rezervat prin excelență, îndeobște, profesioniștilor. Este vorba de creația propriu-zisă literară și artistică. Confirmare în acest sens aduce și ultima ediție încheiată a festivalului, prin laureații săi, de exemplu: **Ioan Radu Igna**, muncitor zugrav, autor al ciclului de versuri **Semnale enigmatice**, sau muncitorul focșănean **Viorel Muntean**, autor al ciclului de poezii **Recul**. În proză sînt de citat numele unor **Nicolae Stelea**, muncitor în București și autor al impresionantei nuvele **Granița**, sau al profesorului **Ion Buzea** din Măcin care a întrunit aprecierile unui juriu competent pentru schițele sale.

● În ceea ce privește lucrările de pictură inspirate din construcția socialistă, din realitățile patriei, vrednici de a fi menționați sînt, între alții, **Ioniță Benea**, tehnician S.C.V. la Tg. Bujor, autor al compoziției **Navală**, **Liviu Septelea**, muncitor la T.A.G.C.M. Botoșani care și-a relevat talentul în ampla lucrare **Metamorfoze**, sau **Vasile Antohi**, tehnician la Antrepriza Construcții Metalice Ciocănești, jud. Călărași, autor al lucrării cu titlul elocvent **Sarjă**. La sculptură sînt de citat **Maria Apostolescu**, muncitoare la Întreprinderea de prelucrare a lemnului Gugești, sau **Ștefan Micanor**, muncitor la Trustul de construcții de antrepriză generală și construcții-montaj; la grafică **Florin Andrieșescu**, tehnician la I.C.S.M. Vaslui sau **Paul Papastopol**, conducător arhitect la I.I.T.P.I.C. Iași.

● În cîmpul artei decorative găsim și aici talente care oricînd pot rivaliza cu acelea ale unor profesioniști redutabili: **Ștefan Avram**, muncitor la Întreprinderea „Perla" Buzău, sau **Gheorghe Vultur**, tehnician la U.J.C.M. Tg. Mureș.

● Un sector foarte larg reprezentat (și este firesc ca lucrurile să stea astfel), și masiv afirmat în Festivalul Național **„Cîntarea României"**, îl constituie tot ceea ce este legat de arta populară. Aici îi vom afla pe iscusiții creatori de costume **Elisabeta Filip** din comuna Jupa, Caraș-Severin, **Martina Durdun**, cooperatoare în comuna Boteni, Argeș, sau **Ion Bița**, muncitor la Rm. Sărat, Buzău.

● O altă galerie de creatori individuali ce se impune atenției e aceea în domeniul ceramicii, al lucrărilor în lemn, os, corn, piatră, metal, împletituri, instrumente populare muzicale, obiecte legate de datini și obiceiuri, lucrări în piele. Dintre aceștia îi menționăm pe **Iacob Muntean**, olar din comuna Sasciori, Alba, **Gheorghe Cătană**, olar din comuna Lelești — Bihor, **Gheorghe Bălan**, olar din Constanța, **Emilia Cîta**, lemnar din comuna Sugag, Alba, **Ion Alexiu**, fierar în comuna Scăieni, Prahova, **Ion Daia**, cooperator în comuna Căzănești, Mehedinți; **Dumitru Dudău**, muncitor din Constanța, ori **Gheorghe Saftiu**, muncitor în Fălticeni, Suceava.

● Dar în mod firesc Festivalul Național „Cîntarea României" a prilejuit afirmarea plenară a unor **formații** puternice, care s-au caracterizat prin decisa abordare a unui repertoriu care reflectă în mod organic îmbinarea pentru calitate cu aceea pentru o tematică corespunzătoare exigențelor contemporaneității, așadar, una care se inspiră din densul univers de trăiri și probleme, de împliniri și aspirații ale omului zilelor noastre, constructor al socialismului, dar, în egală măsură și una care valorifică, în spiritul conservării filonului autentic, ceea ce nu înseamnă cîtuși de puțin opacitate la „glasul" sensibilității contemporane, inestimabilă zestre pe care o mîlenară tradiție populară o dăruiește prezentului.

● Peremptoriu s-au manifestat de la o ediție la alta a prestigioasei competiții o serie întreagă de formații corale, de muzică patriotică și revoluționară cum sînt acelea de coruri mixte **Ion Vidu** a Casei de cultură din Lugoj, ori a Întreprinderii de aparate de măsură și control din Vaslui. La corurile bărbătești un prestigios succes a obținut formația **Sabin Drăgoi** a Casei municipale de cultură Timișoara, aceea a Institutului de proiectări petrol-gaze din Cîmpina, Prahova, ori a Întreprinderii de tractoare și mașini agricole Craiova. La grupuri corale de mai multă vreme s-a impus echipa **Pro arte** a Școlii populare de artă din Cluj-Napoca, a căminului cultural și comitetului comunal U.T.C. Deșești, Maramureș. La coruri ostășești au atras atenția cel al Școlii militare de ofițeri activi **N. Bălcescu** ori a școlii militare de ofițeri activi de transmisioniști.

● Din nou, constatăm prezența unui fenomen pe care l-am mai semnalat încă de la începutul articolului de față. Ceea ce se considera odinioară a aparține prin excelență artei profesioniste, își află acum — ceea ce constituie o expresie a diversității în manifestări dar, totodată, și a unei **specializări**, a creșterii, așadar, în calitate și rafinament — un cîmp viguros de afirmare și în arta amatoare. Ne referim la diverse formații coral-instrumentale, simfonice și de cameră, cum sînt **Ars nova** a Centrului județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Argeș, **Vox Humana** a sindicatului învățămînt Sfîntu Gheorghe, Covasna, orchestra de cameră a medicilor din București, ori formația **Concertino** a sindicatului învățămînt, Miercurea Ciuc, Harghita.

● Este momentul să facem loc apariției „în scenă" formațiilor coregrafice, valorificînd tradiții de o apreciabilă vechime și de o savoare indiscutabilă, din cele mai diferite colțuri ale țării. Așa sînt Ansamblul **Junii Sibiului**, al sindicatului Întreprinderii de piese auto Sibiu, a căminului cultural Berzunți, Bacău, a sindicatului Combinatului de industrializare a lemnului, Bacău, ansamblul **Dorul** al C.J.I.C.P.M.A.M. Argeș.

● Un rol deosebit s-a acordat în timp, dansului tematic, gen legat nemijlocit de reflectarea în limbajul elevat al artei a preocupărilor specifice ale colectivelor de muncă. S-au remarcat aici, între altele, formațiile de la Clubul **Minerul** Filipeștii de Pădure, Prahova; de la Clubul Siderurgic Galați, ori a sindicatului Întreprinderii de încălțăminte **Străduința**, Suceava.

● De la an la an a crescut prestigiul, audiența în rîndul publicului datorită programului antrenant de un umor incisiv și spumos ca și valențelor educativ-formative existente în spectacolele respective, a formațiilor de brigadă artistică. Să cităm aici echipele de la Întreprinderea **Laminorul** de tablă Galați, de la **Electromotor** Timișoara, de la **Grivița roșie** București, de la Întreprinderea de confecții și tricotaje București, de la Spitalul județean Bistrița, Bistrița-Năsăud și atîtea altele.

● S-au afirmat în vreme atîtea și atîtea colective valoroase de teatru, de montaje literar-muzicale, recitaluri de poezie, spectacole de poezie și muzică, creații originale, teatru poetic, teatru folcloric și de inspirație populară, muzică ușoară, muzică populară.

● S-au remarcat un număr impresionant de artiști și creatori din rîndurile profesioniștilor cărora Festivalul Național „Cîntarea României" le-a oferit, posibilitatea de afirmare plenară a posibilităților de manifestare, de reliefare a dimensiunilor reale a personalității și originalității.

Cuvintele secretarului general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, subliniază într-un chip strălucit un adevăr esențial: **„Festivalul Național «Cîntarea României» constituie cel mai larg cadru de intensificare a activității cultural-educative, a participării maselor largi populare la dezvoltarea valorilor spirituale noi ale patriei — o formă nouă de afirmare a talentului, sensibilității și geniului creator al poporului nostru".**

VICTOR ATANASIU

Însemnele angajării — însemnele creației

(Urmare din pag. 1)

originea și temeiul în concepția secretarului general al partidului de a se respinge tot ceea ce înseamnă cunoaștere superficială a faptelor, prefabricatele producătoare de clișee, rezultat al unei absențe a necesarei aprofundări a fenomenelor și realităților spirituale, a devenerilor și împlinirilor omului contemporan. Această poziție de o remarcabilă clarviziune teoretică și-a avut ca salutară consecință de ordin practic plămădirea unor lucrări din care răzbate incandescentă pledoarie pentru umanism și patos constructiv, rod al unei viziuni eliberate de tot ceea ce înseamnă abordare simplistă, lipsă de comprehensiune, neconcordanță între maturitatea de gîndire a omului zilelor noastre și aceea a operelor (în care acest nobil prototip existent în viața de zi cu zi își află un corespondent în eroii romanelor, piesele de teatru, filmelor, operelor muzicale și plastice ale contemporaneității).

Dar fenomenul cultural a cîștigat în amploare, diversitate, profunzime, în luminosii ani ce îi trăim, și datorită faptului că s-a constituit un cadru stimulator al descătușării tuturor energiilor creatoare a membrilor societății noastre, fie că sînt artiști de profesie, fie că sînt oameni care îmbrățișînd profesii dintre cele mai diferite, avînd preocupări la locul de muncă adesea destul de îndepărtate de artă, manifestă o egală pasiune și înzestrare pentru aceasta, se exprimă fiecare vocație în modalitățile specifice indicate de propriul talent. Ne referim, desigur, la ampla competiție a muncii și a creației care este Festivalul național **„Cîntarea României"**, rod al inițiativei secretarului general al partidului, fenomen cultural de o amploare fără precedent, care a permis de la o ediție la alta, revelarea în chipuri tot mai pregnante, a posibilităților pe tărîm cultural-artistic ale oamenilor societății noastre de azi. Ei sînt făuritorii unei epoci minunate care, edificînd o nouă societate, se autoedifică, ei, sînt făuritorii unei arte menite a răspunde celor mai înalte exigențe sub raport ideatic și valoric.

EDUCAŢIA COMUNISTĂ, REVOLUŢIONARĂ — PARTE COMPONENTĂ A PROCESULUI DE EDIFICARE A SPIRITUALITĂŢII SOCIALISTE ROMÂNEŞTI

„Activitatea noastră ideologică şi politică, educativă trebuie să pornească permanent şi să se bazeze pe ideile nobile ale socialismului ştiinţific, ale umanismului revoluţionar. În centrul activităţii noastre politice, educative trebuie să stea dezvoltarea dragostei faţă de ţară, faţă de popor, faţă de cauza socialismului, dezvoltarea patriotismului revoluţionar. În acelaşi timp, să cultivăm în rîndul oamenilor muncii spiritul de prietenie şi conlucrare, în munca şi lupta pentru noua orînduire socială, pentru o societate mai dreaptă şi mai bună, pentru socialism şi comunism, pentru pace şi independenţă naţională".

NICOLAE CEAUŞESCU

Făurim o societate a muncii şi creaţiei, o societate care face din om figura centrală şi din umanism principiul esenţial al afirmării superorităţii sale. În acest sens, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** preciza cu maximă claritate şi fermitate: **„În centrul politicii generale a partidului şi statului de edificare a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare spre comunism se va afla permanent omul — factorul esenţial al întregii dezvoltări economico-sociale —, satisfacerea plenară a cerinţelor sale de viaţă în continuă creştere şi diversificare, afirmarea neîngrădită a personalităţii umane".**

Avem astfel definit un strălucit program de muncă şi luptă, de gîndire şi acţiune revoluţionară, prin prisma căruia tineretul se afirmă cu adevărat ca o puternică forţă socială, ca viitor însuşi al naţiunii noastre socialiste. Iar aceasta reprezintă o exigenţă de fond a societăţii noastre, care evidenţiază legătura dialectică, inseparabilă, între nivelul de dezvoltare intelectuală, culturală şi cel al conştiinţei comuniste, al angajării patriotice, revoluţionare. Astăzi, mai mult ca oricînd, nu mai este posibil să se vorbească despre formarea unui om nou, înzestrat cu înalte calităţi ştiinţifice şi morale, fără a se pune cu maximă stringenţă problema însuşirii cunoştinţelor politice, a capacităţii sale de a înţelege în mod just evenimentele care au loc în societate, în lumea contemporană, a tendinţelor fundamentale ale omenirii, fără a-şi însuşi şi a traduce în practică neabătut concepţia revoluţionară despre lume şi viaţă a clasei muncitoare, a partidului nostru, a întregului popor.

Este meritul de geniu al tovarăşului **Nicolae Ceauşescu** acela de a fi fundamentat o viziune clară, de maximă perspectivă, privind rolul şi locul educaţiei comuniste, patriotice şi revoluţionare, ca factor decisiv în afirmarea superorităţii forţei creatoare a maselor, a tinerei generaţii, în primul rînd — investită cu mandatul de a reprezenta o puternică forţă socială, viitorul însuşi al naţiunii noastre socialiste.

Omul nou — factor de referinţă al progresului societăţii noastre

În impresionanta arhitectură de idei a gîndirii teoretice şi acţiunii practice a tovarăşului **Nicolae Ceauşescu**, omul nou ocupă un loc cu totul aparte, el fiind ţel şi factor decisiv al făuririi noii orînduiri. În acest sens, el, omul nou, nu este doar un simplu spectator al derulării istoriei, ci un activ, neobosit făuritor de istorie. Tot ceea ce se făureşte are ca reper fundamental omul nou, aşa încît umanismul socialist, revoluţionar se constituie ca un îndreptar şi un reper pentru formarea şi afirmarea imenselor, incomensurabilelor capacităţi şi disponibilităţi ale acestui om nou. În acest sistem de construcţie şi creaţie, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** are meritul de geniu de a fi definit cu maximă claritate, de a fi afirmat, în atîtea rînduri, principiul valorii umane, ca ţel suprem al întregii noastre acţiuni politice şi sociale: **„Socialismul reprezintă societatea cea mai umană, orînduirea care urmăreşte să descătuşeze forţele creatoare ale omului, să-i creeze condiţii de manifestare a personalităţii sale în toate domeniile de activitate. Facem totul pentru a găsi formele cele mai corespunzătoare de participare a maselor largi populare la conducerea tuturor domeniilor de activitate. Considerăm dezvoltarea democraţiei socialiste, participarea poporului la elaborarea şi înfăptuirea politicii de construcţie socialistă ca o problemă esenţială pentru victoria socialismului. Nu se poate construi o orînduire nouă fără participarea conştientă a întregului popor la înfăptuirea ei".**

Omul nou — poate şi trebuie să reprezinte, în definitiv, condiţia esenţială a făuririi acestei orînduiri, mai bune şi mai drepte, chezăşia afirmării superorităţii orînduirii noastre. Tocmai acest lucru a fost înţeles cu deplin temei şi este practicat cu maximă consecvenţă, odată cu istoricul Congres al IX-lea al partidului, din iniţiativa şi sub directa îndrumare a tovarăşului **Nicolae Ceauşescu**, meritul esenţial al secretarului general al partidului nostru fiind tocmai acela de a fi demonstrat în practică şi cu cea mai înaltă responsabilitate faptul că omul nou se plămădeşte în amplul proces legic necesar, de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism constituind factorul determinant al devenirii socialiste şi comuniste a patriei. Tocmai această funcţie pe care a definit-o cu maximă claritate epoca noastră este în măsură să-i confere omului nou temeinicia demersului creator pe care îl instituie şi îl promovează cu maximă rigoare şi consecvenţă societatea noastră. Spiritul activ, militant, responsabil, spiritul revoluţionar reprezintă coordonate definitorii ale afirmării umanismului societăţii pe care o trăim şi o făurim, dar, deopotrivă, constante ale omului României contemporane. Fără a situa omul, cu tot ceea ce are el mai bun şi mai frumos, în centrul preocupărilor noastre educative şi sociale, nu putem vorbi despre un autentic umanism, nu putem să definim căile şi mijloacele afirmării noului nostru umanism revoluţionar.

Iată pentru ce, în viziunea Partidului Comunist Român, a tovarăşului **Nicolae Ceauşescu**, afirmarea omului nou, cu o înaltă conştiinţă moral-politică, cu o înaltă competenţă, cu un larg orizont şi cele mai înaintate convingeri despre lume şi viaţă întemeindu-se pe principiile materialismului dialectic şi istoric, ale socialismului ştiinţific, consecvent şi neabătut exponent şi promotor a tot ceea ce a creat mai valoros ştiinţa şi cunoaşterea umană, reprezintă condiţia definitorie a acestui timp istoric, a accelerării progresului social. Numai formînd şi afirmînd omul nou, în acest spirit, putem defini umanismul societăţii noastre, ascendentul ei de netăgăduit asupra tuturor orînduirilor sociale precedente.

Omul nou — figura centrală a artei şi culturii noastre angajate

Una dintre cele mai puternice şi definitorii expresii ale superorităţii culturii şi artei noastre, în fapt a întregii activităţi politico-educative de formare şi afirmare a omului nou, de manifestare a umanismului revoluţionar, o reprezintă tocmai capacitatea inepuizabilă a maselor de a se constitui şi defini ca factori decisivi ai creaţiei şi receptării marilor noastre valori spirituale. În această ordine de idei a fost creat şi se afirmă permanent Festivalul naţional „Cîntarea României" — cadru unitar armonios şi cuprinzător de valorificare a nesecatelor energii creatoare ale întregii naţiuni — în sistemul căruia tineretul este chemat să îşi exprime bucuria de a trăi şi a munci în cea mai minunată epocă din istoria patriei. Tocmai imperativul imprimării unui spirit nou, militant, revoluţionar, exigenţele întăririi capacităţii de educare şi afirmare a culturii şi artei noastre trebuie să definească participarea tinerei generaţii, a întregului nostru popor la această operă de istorică anvergură. Ne sînt şi ne vor rămîne îndrumar permanent orientările şi indicaţiile date de tovarăşul **Nicolae Ceauşescu**: **„Este necesar să intensificăm activitatea cultural-educativă. Să dăm un nou imbold Festivalului naţional «Cîntarea României», să asigurăm participarea activă a tuturor oamenilor muncii la această activitate, care are un rol important în ridicarea gradului general de cultură şi civilizaţie al poporului nostru. Aşezînd întotdeauna la baza acestei activităţi principiile socialismului ştiinţific, materialismul dialectic şi istoric, concepţia noastră revoluţionară, luptînd pentru formarea omului nou, constructor conştient al socialismului şi comunismului, trebuie, în acelaşi timp, să fim necruţători faţă de mentalităţile înapoiate, faţă de diferitele influenţe străine, retrograde. Să facem totul pentru educaţia patriotică, revoluţionară a tuturor cetăţenilor, a tineretului patriei noastre".**

Din această perspectivă, se cuvine a remarca şi o altă exigenţă care poate şi trebuie să confere consistenţă şi vitalitate culturii şi artei noastre revoluţionare. Nu putem vorbi despre funcţia şi finalitatea politico-educativă a artei şi culturii socialiste fără a numi tocmai modul în care îşi asumă şi îşi exercită punerea şi rezolvarea marilor probleme ale epocii noastre. Revine tovarăşului **Nicolae Ceauşescu** acest merit de a fi relevat cu deplin temei că în opera de formare a omului nou, de afirmare a marilor sale valenţe creatoare, arta şi literatura reprezintă un factor decisiv, tocmai prin aceea că ele nu au doar menirea de a reflecta o realitate, ci de a o interpreta şi de a sensibiliza masele, în primul rînd tineretul, astfel încît să se asigure înţelegerea dialectică a marilor procese sociale şi politice pe care le parcurge România zilelor noastre, membrii societăţii asumîndu-şi în mod deschis şi angajat sarcini şi îndatoriri pe care nici o generaţie de pînă acum nu le-a avut.

În acelaşi timp, va trebui să subliniem, cu toată responsabilitatea, faptul că democraţia noastră socialistă — iar democraţia culturii reprezintă tocmai o componentă a ei — înseamnă producerea marilor valori materiale şi spirituale ale întregului popor, de către oameni în folosul lor exclusiv şi integral.

Omul nou are, deci, dreptul şi datoria să se recunoască în ipostaza sa de proprietar, producător şi beneficiar al zestrei întregii naţiuni, zestre materială şi spirituală, desigur, tocmai pentru că el este deopotrivă subiect şi obiect în procesul făuririi istoriei, devenind astfel figura centrală, atît a muncii pentru ţară, cît şi a marilor documente, a reprezentativelor elemente de conştiinţă şi simţire ale acestui popor.

Aşadar, putem şi trebuie să vorbim despre omul nou ca erou, dar şi ca beneficiar al culturii şi artei noastre socialiste. Şi cine, altul, ar putea să dea temei şi substanţă împlinirilor noastre materiale şi spirituale dacă nu chiar el, tineretul ? Un tineret încredinţat, cu toată generozitatea, prezentului socialist şi viitorului comunist al patriei. Iar această inepuizabilă epopee a muncii pentru ţară este, prin excelenţă, un spaţiu de definire a caracterelor, de manifestare a capacităţii societăţii noastre de a-şi forma şi promova, de a năzui şi a împlini, un om pe măsura istoriei româneşti contemporane.

Odată cu epoca de glorii inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, forţa modelatoare a conştiinţei socialiste, patriotice şi revoluţionare a crescut continuu. Ea integrînd toate domeniile muncii şi vieţii noastre, ea afirmîndu-se tocmai prin tot ceea ce năzuim şi făurim. Tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** a conferit, în chip cu totul magistral, artei şi culturii, în deplină consonanţă cu marile tradiţii ale spiritualităţii româneşti şi universale, o demnitate şi o însemnătate cu totul deosebite în afirmarea conştiinţei patriotice şi revoluţionare, ca autentică forţă în promovarea umanismului socialist, în formarea unui om nou, constructor conştient şi devotat al unei Românii tot mai mindre, bucurîndu-se de înalt prestigiu pe toate meridianele lumii.

Arta şi cultura socialistă sînt chemate astfel să-şi îndeplinească mandatul de onoare încredinţat de partid, de secretarul său general, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu**, de a asigura propăşirea materială şi spirituală a societăţii româneşti, ele au menirea şi puterea de a se manifesta ca generoase spaţii de afirmare multilaterală, de formare şi educare a omului nou, de împlinire a grandioaselor idealuri înscrise în Programul partidului, a nobilelor şi cutezătoarelor noastre aspiraţii comuniste.

ŞERBAN CIONOF

Lecturi complementare

O încercare de istorie a literaturii române din anii 1944 — 1984 *) (II)

O CARACTERIZARE PREGNANTĂ

a scriitorului și operei e al treilea deziderat al autorului unei istorii a literaturii. Buna vizionare a materiei cu sentimentul că e o secvență dintr-un riu care curge depinde direct de vocația de a surprinde **la qualité maitresse** într-un stil limpede și expresiv, eventual colorat și vivace. Cum ar putea fi aproximat locul unui scriitor printre contemporani și la confluența trecutului cu viitorul în absența încercării de a accede la inefabilul operei și a însеși iluziei de a-l fi întrezărit ?

Oricît de amănunțit ar fi reconstituite, înrudirile nu spun nimic, și cu atît mai mult cînd se ramifică fantasmagoric. Pînza arahneică de nume și titluri sfîrșește prin a sufoca identitatea scriitorului. Rămîn din ea doar cîteva urme. „Nota fundamentală" a lui Nichita Stănescu ar fi „autocontemplarea și scrutarea lucidă a propriului eu liric" (p. 277), ceea ce se poate spune, după o prealabilă tălmăcire a formulei, despre mulți alți mari poeți, iar modernismul lui ar fi „modernismul european autentic și nou (sic), postmallarmeean, practicat de el mai mult și mai eficient decît de oricare dintre contemporani" (p. 298), altfel spus, un modernism dezmărginit. Și D. R. Popescu „este foarte nou în expresie" (p. 737), dar și noutatea lui rămîne o enigmă neexplicată ; este **modern** (s.a.I.R.) în înțelesul foarte exact al cuvîntului" (idem), dar dacă modernismul lui este același cu cel „european autentic și nou, postmallarmeean", nu se precizează ; „simbolul, parabola (...) se inscriu între izbînzile marii ale prozatorului, dar care e modul lui de a imagina simbolic și de a face parabola, e o întrebare fără răspuns. Am putea repeta acest joc interogativ pînă la istovire: puține fizionomii am desprinde din această expoziție în care portretele din tablouri au fost înlocuite cu bibliografia posibilelor rudenii ale modelului.

Pentru a prinde în cîteva linii un mare scriitor e nevoie de a-l citi în cărțile lui caracteristice sau în capodopere. Or, ce rostește, esențial și original, Ion Rotaru despre principalele titluri ale anilor 1944—1984 ? De sub frunzișul rezumatului și al citatelor se ivesc imagini plastice paralele operei : **11 elegii**, „culme și punct de răscruce a creației" (p. 280) lui Nichita Stănescu „se constituie asemeni unui mirific poliedru din cel mai pur cristal, un alt mare poem închinat omului" (p. 282) ; truisme de manual școlar : **Cartea Oltului** este, bineînțeles, „cartea unui riu și cartea oamenilor de pe țărmurile lui" (p. 551) ; expresii ale unui entuziasm suficient sieși : **Moromeții** „(primul volum mai ales) au fost ca o descătușare de frumuseți și energii admirabile" (p. 613) ; constatări de rutină : **Zoosophia** este „rodul poetic al citirii vechilor bestiarii" (p. 323) sau : **La Lilieci**, a cărui valoare e pusă la îndoială, căci ar fi „nestabilizată, încă, neratificată de timp", impresionează prin „coloratura dialectală" (p. 309) ; exerciții de stilistică școlărească : **Ursul românesc**, „o compunere antologică" a lui Mihai Beniuc, „se bizuie pe cunoscuta sintagmă «joacă la porunca (la comanda) lui», pe abila înlocuire a lui «joacă» prin mai «modernul» **dansează** și prin adjectivarea obiectuală în **-esc**, cu păstrarea refrenului obsedant, în finalul fiecărei strofe" (p. 32). În general, opera singulară și inclasificabilă, care nu se lasă descuiată cu nici una din cheile cu care ne-a obișnuit literatura anterioară, contrariind bună-starea psihologică a cititorului și elanul operativ al istoricului literar, pierde la analiză în favoarea operei a cărei cheie autorul a lăsat-o, ca din întîmplare, în yală.

CE SPUNE OPERA

e criteriul fundamental de valorizare a literaturii în estetica lui Ion Rotaru ; și nu la modul subînțeles, efectiv dar acoperit de frazeologia lui **cum**, așa cum lucrează în critica altor confrați, ci etalat, mărturisit răspicat, repetat cu gura plină în clipele de jubilație. De ce **Pumnul și palma**, romanul lui Dumitru Popescu, i se pare „interesant, **original** (s.a.I.R.), valoros în ultimă instanță" ? De ce-i place ? „Iată și încă pentru că este scris, deliberat (...) cu mijloacele tradiționale (...), destinat unui număr cît mai mare de cititori, interesați cu precădere de **ce** se spune într-o carte și nu neapărat de **cum** se spune, publicul de nivel mediu, cititorii ei adevărați, în fond, fiind în genere **acalofil**" (p. 825). De ce dintre romanele lui Constantin Toiu îl entuziasmează mai mult **Însoțitorul** decît **Galeria de viță sălbatică** ? Pentru că „este o scriere încărcată de multă amărăciune contemplativă, cum puține, foarte puține, avem în istoria noastră literară" (p. 817). De ce între **Animale bolnave** și **Don Juan**, îl preferă pe cel de-al doilea ? Pentru că dacă „este un roman mai slab (...) din punctul de privire filozofic al autorului asupra problemei fundamentale a omului", totuși este „mai bun, mai **actual** (s.a.I.R.), din punctul de vedere al cititorului, mai **realist** (s.a.I.R.) dacă vrem" (p. 835). Nicolae Breban fiind transformat într-un „artist al cuvîntului preocupat mai înainte de toate de **ce** spune, îndeajuns de indiferent față de artificiile de formă și multe alte diferite procedee de compoziție romanești zise moderne" (idem)...

Ion Rotaru pune, într-adevăr, accentul pe **ce**, dar pe **un anume ce** : nu-l mișcă atît ceea ce spune opera despre „problema fundamentală a omului" ci mai degrabă ce spune despre drama lui contingentă, de preferință izolată de cea dintîi. Oricît de mare i-ar fi talentul, scriitorul pentru care elementul social e o simplă cale de realizare a genericității e împins în spațele scriitorului care, fie și dotat mai modest, se dedică exclusiv realității de toată ziua cu intenția de a o prezenta veridic.

O postfață intitulată „O literatură militantă" afirmă, de altfel, în stilul majusculelor, că „Tot ce s-a produs și continuă să se producă mai valoros pe tărîmul literelor românești stă strîns legat de **respectarea adevărului** (s.a.I.R.), de la cronicari la Nicolae Bălcescu, la Eminescu, pînă la Marin Preda, Ioan Alexandru și Adrian Păunescu. Căci Adevărul nu poate fi decît UNUL SINGUR, confundat în artă definitiv, cu Frumosul și Binele" (p. 1 011). Cu cît reproduce mai exact și mai realist viața cotidiană, cu problematica ei stringentă și galeria ei de personaje memorabile, cu atît mai mult o operă ar respecta adevărul și, în consecință, ar fi cu atît mai valoroasă.

Contează, e adevărat, ce spune o operă, dar a reduce sfera lui **ce** la obiectul satirei sociale și a pune în paranteză, fie și temporar, eternul omenesc, nu e cumva un act intemeietor de dogmă ? Mai toată marea literatură care își face obiect ultim din **starea de a fi** (a iubirii, a efemerității și a ineluctabilului) trece în planul secund : vibrantă la relația cu literatura care își face obiect din negativitatea cotidiană, sensibilitatea lui Ion Rotaru tace în fața acesteia. Așa se explică de ce capitolele (sau pasajele) despre Adrian Păunescu, Eugen Jebeleanu, Constantin Toiu, Nicolae Breban, Teodor Mazilu, Ion Băieșu (și despre nu mulți alții) sînt superioare prin culoare și vervă capitolelor despre, de pildă, Ștefan Aug. Doinaș, Vasile Nicolescu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ion Gheorghe (ale cărui „Elegii politice" ar fi trebuit să-l intereseze totuși mai mult pe adeptul **ce**-ului), Cezar Baltag, Dan Laurențiu, Mircea Ivănescu, Mircea Ciobanu, Fănus Neagu, Nicolae Velea, D. R. Popescu, Ștefan Bănulescu, George Bălăită, Paul Everac (și, de această dată, despre mulți alții). Ar mai trebui adăugat că, în dorința de a spori teritoriul literar al sarcasticului, comentatorul hipertrofiază uneori sensurile colaterale ale operei și le subevaluează pe cele definitorii : metamorfoza cea mai flagrantă o suportă proza lui Nicolae Breban. Sînt însă și scriitori a căror viziune socială nu-i solicită atenția, și numai pentru motivul că ea nu se rostește direct.

„CUM" REINTRĂ ÎN ECUAȚIE

de îndată ce a fost izgonit. Preocupat ca opera să spună cît mai mult sub raport social, istoricul literar e preocupat ca ea să spună ceea ce spune cu „mijloace" cît mai „tradiționale", cît mai „indiferent" față de „artificiile" compoziționale, astfel încît să poată cuceri un număr cît mai mare de cititori. Ar satisface în cel mai înalt grad această întreită exigență Adrian Păunescu, considerat de aceea, „fără riscul de a greși", a fi „cel mai important, mai «mare» dacă vrem, poet al zilelor noastre" și încă „pentru relativ multă vreme de aici înainte" (p. 355). Să fie întîmplător că tocmai în legătură cu autorul **Manifestului pentru sănătatea pămîntului** (volumul pe care-l preferă istoricul literar), se repetă de două ori că „interesează întîi și întîi ce spune și numai în al doilea rînd cum spune ceea ce are de spus" ?

Nu poate fi respinsă din principiu posibilitatea ca forme și tehnici tradiționale să nască în retortele unui talent excepțional și sub presiunea unei realități noi o carte frumoasă, dar, ca și în cazul opțiunii pentru un anume **ce**, aprecierea unui scriitor nu poate fi condiționată de atașamentul lui față de o retorică prăfuită. Ca și societatea, literatura e datoare să-și înnoiască structurile. Literatura română și le-a înnoit radical după Congresul al IX-lea, dar istoricul ei, partizan declarat al structurilor care datează, le tratează **à vol d'oiseau**. Nu poate mira deci că nu izbutește să concentreze originalitatea celor mai importante opere într-o pecete.

O LITERATURĂ PENTRU CITITORI

să încurajeze opțiunea pentru un **ce** înjumătățit și un **cum** rutinat ? O literatură nu există în absența cititorului, dar e o eroare a concede un raport direct proporțional între numărul de cititori ai unei cărți și valoarea ei. Dacă raportul ar funcționa, atunci Dan Deșliu n-ar fi numai „poetul care s-a bucurat de cea mai mare glorie în deceniile al cincilea și al saselea" (p. 107), ci și, deoarece numărul cititorilor lui atinsese dimensiuni de masă, poetul cel mai valoros al aceleiași epoci. Alt exemplu : pentru că „a ținut multă vreme capul de afiș" (p. 980), **Presul**, „comedia cea mai populară" a lui Ion Băieșu ar trebui considerată cea mai importantă comedie a perioadei, cîtă vreme Ion Rotaru însuși o consideră „sub nivelul valoric al **Chitimiei**", comedie a aceluiași autor. Numărul mare de cititori nu poate garanta automat valoarea operei artistice.

Foarte hotărît, Ion Rotaru mărturisește în mai multe rînduri că vrea să scoată în față literatura pentru „publicul de nivel mediu cititorii cei adevărați în fond" și că el însuși își adresează istoria „cititorilor propriu-ziși" (de ex. p. 825). Ingenuitate sau ingeniozitate ? Înainte de a urni un asemenea proiect, autorul ar fi trebuit să precizeze ce înțelege prin „public mediu" Există acesta ? După ce poate fi recunoscut ? Dacă există, este același epocă de epocă ? Dacă Ion Rotaru și-ar fi scris istoria în obsedantul deceniu, din unghiul cărui public mediu și-ar fi scris-o ? Dar dacă G. Călinescu ar fi privit literatura română din unghiul așa-zisului public mediu al timpului său ? Dezinteresul premeditat față de teoria literară se răzbună.

Sociologia receptării a ajuns la concluzia că, într-o societate cu standarde culturale înalte, cum e societatea românească a anilor '80, publicul este o realitate multiplu stratificată și compartimentată, că, în felul lui, fiecare cititor e unul „adevărat", „propriu-zis". Nu pentru un himeric public mediu, de al cărui brat nevăzut Ion Rotaru se sprijină cu toată greutatea viziunii sale tradiționaliste, trebuie scrisă istoria literaturii contemporane, ci pentru acel public minunat, receptiv și competent, care a stimulat-o prin comprehensiunea lui să se constituie într-o nouă epocă strălucită a literaturii naționale.

CONSTANTIN SORESCU

Însemnări critice
Rebreniana (IV)

Există cărți care dacă nu au o utilitate intrinsecă, au una oarecum „în răspăr", în sensul că ele se constituie în perfecte antimodele. Vreau să spun că citindu-le se înțelege mai bine cum poate fi tratat cutare subiect, avînd în față imaginea clară, concretă a unui anume fel cum nu trebuie el tratat. Cei care se grăbesc, cînd au în față asemenea întreprinderi, să formuleze un decis verdict negativ, au și nu au dreptate. În sine au, totuși, încadrînd lucrurile într-o perspectivă mai largă, se sesizează imediat că nu o dată rateurile sînt fertile pentru a lumina pe alții asupra căii drepte de urmat. O lucrare folositoare în această accepție a cuvîntului, este, nu mă sfiesc să o spun, **Pe urmele lui Liviu Rebreanu** (Editura Sport-Turism) de Adrian Dinu Rachieru. Evident, opul suferă de o anume perspectivă sentimentalizată, de o lipsă de inedit a observațiilor și de o redactare excesiv de lirică, ca să mă exprim eufemistic. Dincolo de toate acestea, cartea are meritul de a populariza observațiile critice și descoperirile de ordin documentar ale altor exegeți ai lui Rebreanu, ale lui Niculae Gheran și Stancu Ilin în primul rînd. Este un lucru pe care Adrian Dinu Rachieru îl recunoaște cu deplină onestitate, încă din cuvîntul introductiv la lucrarea sa : **„Autorul dorește să precizeze că pentru scrierea cărții sale, care s-a născut greu, cu senzația chiar că nu va putea-o finaliza, a beneficiat de numeroase contribuții rebreanologice mai vechi sau ivite în ultimii ani, ca rod al devoțiunii celor care se apleacă asupra vieții și operei marelui romancier. Tuturor acestora le adresează mulțumiri. Ele se vor însă, în primul rînd, adresate cercetătorilor Niculae Gheran și Stancu Ilin, exegeți de excepție ai vieții și operei lui Rebreanu".**

Se cuvine apreciată, așadar, dincolo de carențele amintite mai devreme, o **fundamentală atitudine respectuoasă față de ceea ce merită într-adevăr respectat: romancierul însuși, creația sa și exegeții săi.** Iată o propoziție din același argument introductiv, expresie clară a acestei admirații nețărmurite: **„Aici, pe aceste meleaguri strămoșești, în Tirlișua, a văzut lumina zilei cel mai mare romancier român".** Bineînțeles, că Rebreanu este cel mai mare romancier român, iar Adrian Dinu Rachieru, procedează foarte bine că ne reaminteste un atare adevăr. Iată un alt pasaj, expresie a respectului, direcționat pe multiple planuri, dacă se poate spune astfel, al onestului și piosului autor: **„Bistrița-Năsăud este un județ-grădină. De aceea, o goană cu mașina, «îngurgitînd» proza pliantelor turistice pare (și este) o impietate. În acest binecuvîntat ținut, pătrunzîndu-te de minunile firii, îți umpli ființa de senin. Lîngă cununa munților, admiri semeția celor ce viețuiesc aici, simplitatea portului bătrînesc, omenia și hărnicia locuitorilor, toate alimentînd caracterul și sobrietatea viitorului romancier, devenit «fală a Ardealului»".**

Sigur, un spirit exigent ar putea spune că nu prea sînt nimerite considerații pe un asemenea ton, mai ales dacă stai să-ți amintești de sobrietatea stilului rebrenian. Dar tot ce se scrie aici este adevărat, tot ceea ce admiră autorul, merită admirație: și peisajul în discuție, și portul bătrînesc, și hărnicia oamenilor. Ca să nu mai spun cît e de adevărat faptul că Rebreanu este o fală a Ardealului.

Ceva mai tîrziu, autorul observă iarăși un lucru nu tocmai necunoscut, dar de o indiscutabilă justețe, cum se va vedea imediat: **„După un deceniu de școală militară și armată, triumfătoare va rămîne vocația scriitoricească. Încrezător în steaua lui, cel ivit pe lume în Tirlișua se va dedica scrisului".** Chiar așa și stau lucrurile! Într-adevăr, timpul cît au durat școala militară și armata pentru Rebreanu a fost de un deceniu, și pînă la urmă, în cazul său, a triumfat vocația scriitoricească. Nu e mai puțin limpede, apoi, că faptele s-au petrecut astfel, fiindcă marele prozator a avut o neclintită încredere în destinul său literar. Am să reproduc și o altă informație greu, de asemenea, de combătut și a cărei popularizare se dovedește, și ea, utilă : **„Mihai Dragomirescu, marea autoritate critică a momentului, a rămas un nestrămutat prieten a Iscrierilor rebreniene. Mentorul** Convorbirilor critice **a fost sigur că Rebreanu va deveni un mare scriitor, sprijinindu-și profețiile pe talentul, sîrguința și rezistența ardeleanului".**

Spuneam mai devreme, că foarte multe lucruri știute de la Niculae Gheran sau Stancu Ilin le regăsim aici, iar din acest punct de vedere, cartea nu era poate greșit a fi intitulată **Pe urmele unor exegeți anteriori ai lui Liviu Rebreanu.** Dar și acest lucru este în felul său folositor, fiindcă s-ar fi putut foarte bine ca atîția cititori să nu fi consultat lucrările cercetătorilor mai devreme amintiți, în schimb să o citească pe aceea a lui Adrian Dinu Rachieru și în felul acesta să cunoască roadele osîrdiei lor, ceea ce nu este, nici vorbă, oricît de intermediată ar fi calea fără utilitate. Iată, ca să nu mai lungesc inutil discuția, un alt adevăr indiscutabil, pe care cititorii, dacă nu au avut vreme să-l cunoască din altă parte, este foarte bine că-l știu din cartea autorului nostru **„Dar «modelatorul» romancier rămîne G. Ibrăileanu. Harta interesului estetic trădează o lectură atentă a** Vieții românești **(cf. notelor din** Spicuiri, **1908—1911), neștiutul admirator transilvănean aderînd — fără a fi recunoscut de echipa** Vieții românești — **la directivele mentorului revistei ieșene".**

În tot, cartea lui Adrian Dinu Rachieru demonstrează o atitudine plină de devoțiune, cum spuneam, pentru ceea ce merită devoțiune, și contribuie, oricare ar fi felul în care o face, la mai buna cunoaștere a vieții și operei unui mare clasic, fapt care trebuie să stîrnească, în principiu, totdeauna, elogii.

VICTOR ATANASIU

REPORTAJUL TÎNĂR — EXPRESIE A ANGAJĂRII SCRIITORILOR ÎN MIEZUL FIERBINTE AL REALITĂȚII

Reportajul românesc tînăr este, în această epocă, de faptă și entuziasm pe care poporul o denumește cu legitimă mîndrie EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU, una din expresiile peremptorii ale ancorării decise în realitate, așadar, ale opțiunii scriitorului tînăr pentru abordarea curajoasă, responsabilă, marcată de o adîncă înțelegere a fenomenelor majore ale existenței sociale și, totodată, de o susținută preocupare pentru reflectarea lor la un înalt nivel calitativ în scris. Vrem să spunem că reportajul alături de poezia patriotică, de o reliefată angajare civică și etică, de romanul politic de o densă substanță a meditației sociale, propunînd o acută dezbatere morală se află și reportajul nostru în genere (referirea din rîndurile de față vizînd în speță, în mod firesc, pe acela produs de tînăra generație de scriitori) care este el însuși o fațetă de primă importanță a literaturii de azi. Cu alte cuvinte, ne aflăm dinaintea unui mod distinct de acela, să zicem, al prozei, iar nicidecum o „antecameră" a ei, de a surprinde existența oamenilor, constructori ai societății noastre socialiste, profilul lor lăuntric, a fundamentelelor lor împliniri și-a nobilelor lor visuri, aspirații, romantica propensiune spre entuziasm și dăruire.

Intervențiile pe care le publicăm în numărul de față sînt, cum se observă imediat, ale unor condeie reprezentative ale reportajului românesc tînăr, dar și ale unor comentatori ai acestui „gen" literar, marcînd luări de poziție teoretice pe care cei în cauză le-au argumentat în chip aplicat anterior, fie pe calea creației, fie pe aceea a considerațiilor lor analitice.

Originalitatea viziunii artistice în reportajul despre sat

Sub ochii noștrii au loc transformări spectaculoase. Sînt transformările acestui timp eroic ce dă contur strălucitor țării. În acest context, misiunea reporterului, martor ocular la noua înfățișare a patriei, la toate aceste mutații, vine să definească prin forța cuvîntului, faptele de eroism ale celor ce dăltuiesc cititoriile prezentului socialist. Între ele, în conturul patriei, se înscriu și satele noastre care iradiază aceeași lumină a purității, a autenticului, lumină izvorîtă din sufletul țăranului român.

Odată cu metamorfoza satului s-a schimbat și unghiul de a vedea realitățile economico-sociale și culturale de aici. Și chiar dacă, uneori, numai ochii rețin adevăratul salt în ani al satului, paginile reporterului vin să înfățișeze, fără dulcegării, un crîmpei din urcușul spre mai bine.

Ca unul care străbat satele Bucovinei cu mîndria că sînt fiu de țăran, al acestor locuri, am căutat să reflectez în reportajele mele tocmai munca, firescul de fiecare zi. Și aceasta pentru că în spatele acestui „firesc", care uneori ni se pare monoton, se întîmplă lucruri extraordinare. De aici, din acest spațiu, țîșnesc valențele inspirației. Fiind alături de oamenii din sat, fie acasă la ei, fie la locul lor de muncă, cunoști și descoperi aspecte de o mare frumusețe sufletească. Totodată afli niște lucruri deosebite și te bucuri atunci, tu ca reporter, pentru că interlocutorul, eroul tău de reportaj, ți-a încredințat cîteva din frămîntările, împlinirile lui de țăran. Auzi cu satisfacție că acum oamenii satelor citesc mai mult, circulă mai mult, au altă viziune asupra spațiului, a timpului. O notă în plus în conștiința săteanului. Înainte țăranul pleca din sat fie la tîrg fie la oaste. Acum, la sat, el are parte de un univers informațional mult mai mare. Apoi pleacă la băi, la copiii aflați la oraș, deține termeni de comparație privind viața, munca, nivelul de trai, are experiențe mult mai numeroase decît în trecut. În sat, în apropierea satelor au apărut ateliere, unități economice. Mulți țărani au învățat o nouă profesie, dar nu au renunțat la vechea îndeletnicire, la tradiția de a cultiva pămîntul, de a crește animale.

Țăranul nu a avut timp liber decît iarna, în optica pe care o acceptăm noi astăzi. De aceea, el și muncitor fiind, în timpul liber e țăran. Și pe plan cultural se simte o îmbogățire. Ei încearcă să armonizeze cele două laturi. Țăranii asimilează civilizația urbană fără a-și părăsi vatra. Iată de ce săteanul de astăzi e un tip original și dens față de cel de acum cîteva decenii.

Și, totuși, aș vrea să mă refer la un aspect concret din rîndul buchetului de eroi de reportaj pe care i-am întîlnit în ani, și de care mă simt legat sufletește. Petru Moraru este unul din cei mai buni mineri ai Bucovinei, fiind șef de brigadă la Mina Leșu Ursului. Dacă îl întrebi ce iubește mai mult, mina sau oile? Acest bărbat, voinic ca o stîncă, la auzul acestei întrebări stă nepuincios pe moment, după care îți răspunde cu o nostalgie aparentă: „Pe amîndouă deopotrivă. Oile mă leagă de familie, de satul în care m-am născut, de strămoșii mei oieri, iar mina mă leagă de oamenii din adîncuri, de care nu mă pot despărți". Da. Petru Moraru a fost cioban. A devenit unul din vestiții ortaci. În timpul liber, în concedii, se află mereu în preajma oilor. Poate de aici, din această împletire de profesii izvorăște frumusețea sa lăuntrică. Ea plutește în același timp și peste finețele Udeștilor și în galeriile subterane, ca cea mai frumoasă lumină...

Realitatea satului contemporan rămîne o sursă inepuizabilă pentru cel ce dorește s-o reflecteze în toată complexitatea ei. Asta ar trebui să urmărească reporterul de astăzi.

MIRCEA MOTRICI

Fascinația evenimentului

O discuție despre reportaj ar trebui să pornească de la o întrebare, aparent șocantă: ce este, de fapt, reportajul? Deseori el se confundă cu articolul gazetăresc, de informare, care are regulile sale precise: alteori izbucnește dintr-un suflet estet ca o salbă de metafore potrivite cu tot ce vrei în afară de subiectul însuși și cu cîteva mirări referitoare la gesturi omenești pline de bun simț altminteri. Între aceste limite, gazetăresc și literar, se înscrie și reportajul autentic care respectă regula bunei comunicări către semeni dar și emoționează, cuvînt care nu are de ce să ne sperie atunci cînd îl pomenim în legătură cu noțiuni ca autenticitate, realitate. Timpul pe care-l trăim astăzi este deosebit de favorabil cronicarilor, o realitate profund dinamică de o epicitate excelentă invită pur și simplu la transcriere pe curat.

Și totuși reportaj se scrie mult, foarte mult. Este un gen cultivat, multe reviste literare îi acordă în preajma unor mari evenimente spații largi. Ziarele au la rîndul lor un colț în care nu te poți înșela asupra genului fiindcă se precizează cu o fereastră în burta textului, „reportajul nostru". E rău că se scrie mult reportaj? Părerea mea, și cred că nu e numai a mea, este că se face un lucru bun. Ce mi se pare însă neprofitabil e că nu se încearcă urmărirea unui program de informare, se scrie adică întîmplător și, dacă am să încerc cîndva reconstituirea unei mari construcții din paginile ziarelor, sînt convins că pe harta construcției voi lăsa multe pete albe. Iată o întrebare, ca să trecem mai departe, există o editură care să fi comandat unui reporter o carte despre construcția noii artere navigabile de pe Argeș? Fiindcă, la urma urmei, sîntem contemporanii unui mare eveniment, Bucureștiul va deveni port.

Cantitatea de reportaj care se scrie ar justifica după părerea mea un mai mare interes din partea lumii literare. Cărțile de reportaj sînt recenzate sporadic, nu există un spațiu acordat exclusiv comentariului de carte publicistică sau de reportaj. Cartea de reportaj este un fapt care trebuie întîmpinat, tratat cum se cuvine, adică, ori încurajat, apreciat, ori respins. Indiferența recenzenților nu poate nega fenomenul. Genul are deja meseriașii, cunoscătorii săi, între aceștia numărîndu-se Cornel Nistorescu, Mihai Pelin, Sergiu Andon, Viorel Cacoveanu, Pavel Perfil și mulți alții încă.

Se simte nevoia orientării gustului public, ar trebui să existe, în cadrul unei edituri o colecție de consacrare de genul „să vedem cum stăm în timp". Reeditările unor cărți de reportaj sînt cu totul întîmplătoare, cele mai recente cazuri cu Geo Bogza și F. Brunea Fox confirmînd din plin interesul publicului de azi pentru fapte petrecute cu 50—60 de ani în urmă, atunci cînd consemnarea lor s-a făcut cu talent și în iubire pentru adevăr. Ar mai fi necesare niște antologii foarte riguroase, deloc concesive, s-ar putea continua antologările de domeniu cum au fost **Arhitectura bobului de grîu** sau **Simbolurile magistralei albastre**. M-ar interesa sincer, ca cititor, o carte despre Bicaz în care să fie reproduse și articole din ziarul șantierului, fiindcă au lucrat nume cunoscute în redacția de acolo. A existat un ziar al constructorilor bucureșteni, timp de zece ani a apărut, perioada în care s-au construit cartiere întregi, străzi și șosele noi, „Intercontinentalul" și „Teatrul Național", s-au experimentat tehnologii noi.

Atingînd acest aspect voi continua cu o altă necesitate, unitatea tematică a unei cărți, fiindcă se practică un soi de autoantologare, de obicei a unor articole publicate prin ziare. Exemple recente de cărți scrise pe teme proprii ne fac să credem că etapa poate fi depășită și e bine că niște autori la care mă gîndesc (**Eugen Mihăescu** sau **Ștefan Mitroi**) sînt oameni tineri.

Oscilația între proză și documentar pare a fi o altă caracteristică a genului. Dacă reportajul este considerat ca o „anticameră a prozei" este interesant de urmărit cum s-a făcut trecerea în salon. Partea a doua a problemei, de ce nu s-a făcut trecerea, ar fi și mai interesantă la o cercetare din perspectiva discuției purtate, fiindcă am avea surpriza să constatăm astfel că avem și reporteri (buni) nu numai prozatori mascați. Oricum, s-au scris multe cărți de reportaj foarte bune, sincere, calde, informate, încît ele pot sta de multe ori în rîndul creațiilor autentice pe care de multe ori le-au descris.

PETRE DOMȘA

Adevărul despre țărani

Satul românesc s-a dovedit întotdeauna o inepuizabilă sursă de inspirație pentru literatură, arte plastice, muzică și un subiect interesant pentru științele sociale și tehnice. Cu atît mai mult a stat în atenția presei, socotit a fi unul dintre nucleele fundamentale ale societății românești. A vorbi despre țăran înseamnă a nu ne uita obîrșiile, iar a comenta munca lui semnifică a analiza, în ultimă instanță, una din ramurile de bază ale economiei naționale — agricultura. De aceea reportajul despre sat a devenit o componentă indispensabilă a actualității cotidiene.

Trebuie menționat că reportajul contemporan despre sat și-a avut o istorie proprie, la fel cum și viața țăranului a evoluat necontenit, devenind astăzi de nerecunoscut. Presa a fost dintotdeauna o instituție angajată — așa cum e și firesc să fie o presă de partid — numai că, uneori, răspunzînd unor comandamente de conjunctură a creat imagini false, paradoxale. În mod surprinzător, cu cît viața țăranului a fost mai tensionată, mai aprigă, cînd a suferit mutații zguduitoare, atunci a fost văzut ca un individ idilic, aproape somnambul, raliindu-se cerințelor momentului. În anii avîntului economic mondial, cînd industria creștea de cîteva ori, iar agricultura cu neînsemnate procente, s-au lansat adevărate tirade împotriva țăranului, socotit a fi pe cale de dispariție, în ideea că munca cîmpului o vor face exclusiv tractoarele, iar el mai bine să meargă la oraș. Apoi, anumite fenomene ale economiei mondiale au dislocat și niște mentalități. S-a văzut că agricutlura este o știință delicată, aproape o artă, că îndoparea cu erbicide și îngrășăminte chimice pot duce la secătuirea pămîntului. S-a redescoperit că metode de secole ale țăranilor sînt adesea mai eficiente. Drept care, oricît am ajunge de departe în era atomului, nu ne putem lipsi de țărani. Desigur, ei pot fi ajutați prin ingineria genetică, prin sisteme fabuloase de irigații, prin mașini perfecționate. Această înțelegere dialectică a țăranului, ajutorul care trebuie să i se acorde, pregătirea lui necontenită pentru ridicarea agriculturii pe o treaptă superioară, în slujba bunăstării întregii națiuni, constituie esența și spiritul noii revoluții agrare.

Tînărului reporter din ziua de azi îi revine misiunea nobilă de a înfățișa adevărul despre țărani. Satul românesc a rămas viu și inimitabil. Este o neprețuită comoară pentru orice reporter. Dar și aici există știința și arta de a te apropia de el, de a-i pătrunde structurile, ideile, zbaterea pentru progres și, de ce nu?, lacunele unor indivizi. Este o sarcină complicată ca însăși structura țăranului. Cine îl înțelege, iese inevitabil îmbogățit. Dacă poate transmite experiența sa, acela este un reporter autentic.

Să recunoaștem că din imensa cantitate a materialelor despre agricultură nu toate au un nivel calitativ corespunzător. Dificultățile pornesc încă din documentare. În plină campanie e o problemă să stai de vorbă cu un om din conducerea unei întreprinderi agricole. De obicei, aceștia trec la orele cele mai matinale pe la birou, trasează sarcini, iar apoi fug la locurile de maximă intensitate a muncii. Odată „prinși" de către reporter, se dovedesc cooperabili, dar discuția alunecă într-un limbaj tehnic, frust. De regulă, urmează un tur cu mașina prin lanurile întreprinderii, completat de explicații sumare sau vizitarea unei ferme zootehnice. În mod normal cam așa se desfășoară o documentare în agricultură și capcanele șablonului pîndesc la tot pasul. Am văzut materiale asemănătoare unor operative de lucru, altele mai amănunțite decît situațiile trimise Ministerului Agriculturii. Dar am remarcat și multe articole pline de simțire și spirit ale reporterilor tineri. Unii dintre aceștia au știut să surprindă atmosfera tensionată a muncii cîmpului, nu s-au ferit să descrie efortul deosebit al combinerilor și tractoriștilor, n-au ocolit responsabilitățile și stresul oamenilor din conducere. Fără a friza senzaționalul, reporterii tineri caută totuși ineditul. Iar ineditul consta într-un gest, o faptă, o biografie, o inovație puse în slujba colectivității. Practic nu există comunitate rurală care să nu aibă ceva deosebit, concludent, o experiență din care pot învăța și altele. Ele sunt desigur mărunte, nespectaculoase, dar utile. Aici se află arta reporterului în a le descoperi.

O altă componentă a reportajului de calitate este sondarea vieții satului. La urma urmelor, munca încrîncenată a țăranului n-ar avea nici un sens dacă nu s-ar reflecta în bunăstarea lui materială și spirituală. În general, reportajul tînăr a sesizat această conexiune. Cine trece prin satul românesc nu poate rămîne neimpresionat de noul lui aspect. Cu atît mai mult reporterul care trebuie să-i descopere profunzimile, structurile. Și aici există o adevărată competiție în a descrie noile mutații, preocupările și modul de viață al țăranilor. Din conversația de la om la om, în cuvinte simple și adînci, se nasc cele mai sensibile reportaje. Dar sunt căutați și fruntașii în producție sau eroii noii revoluții agrare. În felul acesta reportajele capătă o etică subtilă și o morală implicită.

În general, se poate afirma că reportajul despre sat al tinerilor reflectă viața cu obiectivitate și sensibilitate. El este adresat unei categorii largi de cititori care își păstrează nealterat interesul pentru sat. În felul acesta reporterul se simte și el angajat în marea operă de construcție a socialismului.

IULIAN COSTANDACHE

PATRIEI

Emilian Marcu

In memoriam 1917

1

In libera patrie Eroul cel tînăr este
uriaş monument de singurătate.

In libera patrie ca intr-o carte uriaşă se inchide.
Frunzele tinere cit ochiul lui tînăr
privesc orizontul a răzvrătire.

In libera patrie se intemeiază
uriaş monument
invelit in singurătate ca intr-o marmură.

Ochii lui umezi,
ploi revărsate-n cimpie
din această singurătate
lumea o invaţă cu bucurie.

Laurul tînăr pe fruntea lui tînără
capătă intrupare.

Lumina cea pură a cîmpiei
ca pe o proaspătă sămînţă il invaţă.

In libera patrie Eroul cel tînăr
este uriaş monument de verdeaţă.

2

Prin moarte eroul cel tînăr
vesteşte atita temeinicie,
vesteşte atita purificare
că lacrima capătă duritatea granitului,
că mamele zidesc templul de rouă
in cimpia mereu fremătind,
mereu fremătind de rodul cel tînăr.

Prin moarte eroul cel tînăr
se zideşte-n lumină stelară
vestind atita temeinicie
in trupul curat al Patriei Libere.

3

...şi iar inainte de somnul cel veşnic
de bobul de rouă răsărit pe privirile lui
de ninsoarea dusă de grîu
pe umerii lui tineri,
vei inveli in lumina curată a patriei
jertfa aceasta in cearşafuri de rouă.

...şi iar inainte de somnul cel veşnic
dezbrăcat ca un prunc de o zi
îşi trece ţărînă fierbinte pe umeri.
E grîul frumos incolţit cînd
dimineţile curg limpezi
in marea eternităţii pe umerii tineri.

...şi iar inainte de somnul cel veşnic
intră eroul tînăr in patrie,
în patul de rouă să-şi aline
toate rănile lui trecătoare.

4

Cu faşă de iarbă pe trupul lui palid
uşor se incinge pentru marea călătorie.
Drumul desăvîrşit dăltuit intre stele
în zori i se arată
ca o sabie inroşită,
ca o pleoapă de inger,
ca faşa de iarbă pe trup.

In mijlocul roiului de albine sălbatece
trupul lui se desăvîrşeşte a devenire.

Uşor precum fulgul
sub această magică inflorire
innimbat ca o taină ni se arată.

Cu faşă de iarbă pe trupul lui zburător
prin uşoare cenuşi
drum dăltuieşte-ntre stele.

Ca o pleoapă de inger,
cu faşă de iarbă pe trup
călătoreşte de-a pururi,
de-a pururi pe cîmpia inverzită a eternităţii.

5

In toropeala de vară
Insemnele morţii capătă intrupare ;
Garoafe aprinse peste miriştea putredă.
respiraţie de rouă – cîmpia,
peste pleoapele eroului tînăr
fulguie dinspre naştere in odăile patriei.

In toropeala de vară,
desculţ, cu cearşafuri de iarbă pe mîini şi picioare
eroul cel tînăr cu insemnele morţii pe trup
tatuat de sus pînă jos pe tulpina lui fragedă
– trupul lui în amiază –
invaţă aceste peceţi să-nlumine
asemeni luceafărului de ziuă
prin garoafele sîngelui său.

Ochii lui inlumină
tainicele odăi ale patriei libere
în această toropeală de vară.

Garoafe aprinse sub miriştea putredă –
arterele eroului tînăr –
inlumină asemeni luceafărului de ziuă

ORELE ASTRALE ALE NAŢIUNII ROMÂNE: MĂRĂŞEŞTI, 6 AUGUST 1917

Reportaj-document de CORNEL BRAHAŞ

ALTI NORI, MAI NEGRI CA PREZENŢII, SE ANUNŢAU...

In primăvara anului 1917, epuizată de război, Austro-Ungaria a făcut unele tatonări de pace pe lîngă puterile Antantei. In diversele variante de pace avute in vedere de diplomaţia de la Viena, România trebuia să suporte o mare parte din sacrificiile „impăcării" dintre marile puteri. Intr-un memoriu din mai 1917 al ministrului de externe al Austro-Ungariei, Czernin, către împăratul Carol, se propunea impărţirea României intre Austro-Ungaria (primea Oltenia, Muntenia, Moldova pînă la Siret), Rusia (Moldova de la răsărit de Siret) şi Bulgaria (Dobrogea de sud); din restul Dobrogei, cu gurile Dunării, urma să se creeze un stat „după modelul Monaco", aflat însă sub influenţa Austro-Ungariei (aceasta nu îndrăznea să anexeze Delta Dunării din cauza complicaţiilor internaţionale pe care le-ar fi ridicat marile puteri, neputînd accepta prezenţa unei alte mari ţări la gurile Dunării). La 18 mai 1917, printr-un document semnat de Kreuznach, între Betlmann-Holweg şi Czernin, guvernul austro-ungar obţinea din partea aliatului său recunoaşterea priorităţii intereselor Austro-Ungariei faţă de România în dreptul de a anexa teritorii româneşti; acelaşi lucru obţinea Germania pentru teritoriile poloneze. Teritoriile româneşti vizate de Austro-Ungaria urmau să fie incorporate la Austria.

Pentru starea de spirit a maselor de ostaşi-ţărani, înflăcăraţi de idealurile naţionale, un puternic factor de imbărbătare a fost şi anunţarea în mai a unui program de reforme sociale, care corespundeau aspiraţiilor intregului popor. Făgăduite de seful statului încă din primăvara anului 1917, reforma agrară şi votul universal, votate de Parlament în iunie acelaşi an, au constituit un stimulent în dinamizarea eroismului de masă, în hotărîrea de a nu ceda nici o palmă de pămînt dusmanilor. Prin legiferarea acestor reforme cu caracter democratic, prin care se promitea 2,4 milioane de hectare de pămînt şi vot universal, aspiraţiile de dreptate socială ale maselor găseau o implinire firească.

A inceput o acţiune gigantică de refacere a armatei naţionale, incununată cu succes deplin. Octavian Goga a caracterizat-o astfel în iulie 1917: „O oaste nouă, mai virtoasă ca cea dintîi, încercată de război şi cu braţul greu de răzbunare, o oaste care e mîndria ţării, aşteaptă cu sete ordinul de inaintare. Niciodată n-a fost în sufletul românesc mai multă încredere şi mai multă îndîrjire". **(S.G.S.R.U.)** [1]**.**

...M-am născut şi am crescut pe aceste meleaguri. Din anul 1960 sînt conservator-restaurator la Mausoleu. Cunosc, după cum e firesc, tot ce se poate şti despre bătăliile de la Mărăşeşti — ca şi despre cele de la Mărăşti şi Oituz — atît ca specialist cît mai ales ca trăitor al acestor plaiuri impregnate de relatările despre acele vremuri. Mai exact — eu am stiut, copil fiind, intîi despre eroii de-aici şi-apoi despre basmele cu zîne, cu zmei... De la oamenii care au luptat direct în acele zile, sau de la alţii — foarte buni cunoscători ai perioadei. Deţin toate lucrările (sau aproape toate) despre Mărăşeşti, toate articolele, oricît de fugare, toate referirile. Biblioteca mea este deci o bibliotecă „Mărăşeşti 1917". Intrebaţi-mă despre tot ce doriţi, dacă-i articol ne-ajunge o zi, dacă-i carte trebuie să mai veniţi. Pentru că eu tot cred că lucrările despre acea zi sînt scrise de istorie, cei care vor să le dea tiparului trebuie doar să le descifreze la faţa locului... Despre bătălia din 6 august 1917? Ea a fost mai necesară ca aerul pentru noi. Trebuia dovedit că românii, popor european modern, nu stau striviţi de dusmănii sau promisiuni deşarte cînd este vorba de fiinţa lor naţională, de statul lor, de dreptul lor primordial, ci fac foarte bine, cu vitejie şi dăruire, ceea ce sînt în drept să facă: să-şi apere ţara pînă şi de ideile dusmanului cu multe capete dărîmate de baionetele lui... (grupuri mari de vizitatori din ţară şi de peste hotare ai Mausoleului ne intrerup discuţia pentru un anumit timp. Mă „preia" tînărul coleg al interlocutorului meu conservator-restaurator **Mihai Simion** — prof. **Aurel Guţu**).

SE VENEA DE DEPARTE ŞI MAI DE DEPARTE...

Armata a II-a română, dispusă în spaţiul Onesti-Adjud, a declanşat la 11 iulie 1917 o puternică ofensivă impotriva inamicului. Cele mai puternice lupte au avut loc în zona localităţii Mărăşti, pe care dusmanul a fost obligat s-o părăsească, suferind grele pierderi. Trupele române, în urma unor lupte inversunate, au făcut un mare număr de prizonieri şi au capturat o importantă cantitate de material de război. Succesul ofensivei Armatei a II-a române, comandată de generalul Alexandru Averescu, a pus într-o situaţie dificilă frontul inamic. Trupele române au efectuat o străpungere adîncă de 20 de kilometri şi largă de aproximativ 30 kilometri, la joncţiunea între cele două grupări de armată dusmană. Importanţa victoriei armatei române în această operaţie ofensivă a fost astfel interpretată de Al. Averescu: „Poporul României moderne trebuie să-şi intipărească bine în suflet ziua de 11 iulie 1917, căci în acea zi pentru întîia dată armata sa modernă, care-şi primise botezul de sînge numai cu 40 de ani înainte la Grivita, înscrise în istoria sa prima victorie în adevăratul înţeles al cuvîntului, adică victorie ofensivă şi defensivă".

„Bătălia de la Mărăşti — scria Mihail Sadoveanu — va trece în istoria noastră ca o operă serioasă şi solidă de artă militară. Toată dezvoltarea ei a fost prevăzută şi s-a executat potrivit planului initial. Cel din urmă soldat a stiut unde merge şi şi-a făcut datoria. Artileria a dovedit o preciziune înspăimîntătoare. Ofiţerii germani prinşi au trebuit să se plece, arătîndu-şi toate omagiile lor. Iar deruta nemaipomenită care i-a dus pe inamici de la dealuri într-o goană pînă pe creştele munţilor le va rămîne ca o dîră de foc în amintire: în această dîră sclipeşte o baionetă şi un ochi încruntat de care se vor înfiora întotdeauna. Mult doliu, multe lacrimi, au fost răzbunate în ziua de 11 iulie 1917".

Faptul că succesul obţinut de armata română în ofensiva de la Mărăşti n-a putut fi exploatat eficient se datoreşte situaţiei create ca urmare a retragerii trupelor ruse din Galiţia şi nordul Bucovinei, ceea ce a necesitat oprirea înaintării şi efectuarea unei replieri. Răgazul obţinut astfel de inamic a fost folosit pentru a declanşa o ofensivă cu intenţia de a zdrobi rezistenţa românească şi a ocupa Moldova şi sudul Ucrainei. (...) Bătălia de la Mărăşti a fost continuată de **bătălia de la Mărăşeşti (6—9 august 1917)** în urma căreia trupele germane au fost împiedicate de a înainta de-a lungul văii Siretului spre Adjud (S.G.S.R.U.).

Se spune că pe data de 23 iulie 1917, vestitul „spărgător de fronturi" Mackensen, a spus pe peronul Gării de Nord din Bucureşti: „la revedere, stimaţi domni, peste două săptămîni ne vedem la Iaşi !". Şi nu cred să fie doar legendă. Intradevăr, germanii scontau pe o victorie uşoară din mai multe motive: primul — contau pe superioritatea lor numerică; al doilea — superioritatea în materie de tehnică militară era net în favoarea lor; al treilea: — întîmplările din Galiţia, mai sus amintite. Fuseseră aduse şi forţe de elită ale armatei germane **(Mihai Simion).**

ACEL 6 AUGUST 1917 FĂRĂ MĂRĂŞEŞTI...

Presa din România Liberă (Moldova), „ţărina liberă a Patriei" după cum o numeşte N. Iorga, se ocupă, firesc, de bătăliile de la Mărăşti. Ele erau clare, ele erau obiect de reflecţie. **România**, organ al Apărării Naţionale, publică la rubrica „De pe frontul nostru" — „Bătălia de la Mărăşeşti" o poezie frumoasă semnată de V. Militaru („Mai sus, intr-un pridvor frumos de munte / Zăcea Căprarul Todiriţă Vrană / Avea o rană largă drept în frunte. / Şi-n piept, sub tîta stîngă, altă rană..."), comunicate ale Marelui Cartier General („Pe Siret şi Dunăre, activitate intensă de artilerie, inamicul a trăs 5 proiectile asupra oraşului Galaţi fără insă a cauza stricăciuni" sau „Contingentul 1919 să se prezinte la Cerc pînă în ziua de 13 august a.c. pentru a fi incorporaţi" etc), „Intrebări pentru dispăruţi" etc. **Neamul Românesc** pe lîngă cele obişnuite, dă „Ştiri din Bucureşti" („Literatura românească pe care nemţii o permit în România ocupată ; anunţă **Gazeta Bucurestilor :** a apărut o spirituală lucrare de actualitate intitulată «Hodoronc-Tronc» şi datorată anonimului autor al volumului «Bucureşti-Iaşi,» care a avut un atît de mare succes de librărie"). Comunicatul oficial no. 355 din 3 august 1917 („In colţul din sud-estul Bucovinei inamicul a atacat trei înălţimi situate la patru kilometri spre est de satul Crucea pe Bistriţa..."), ştiri din străinătate etc. **Opinia**, cotidian politic, publică ştiri din străinătate, informaţii, articole de fond pe temele zilei. Asadar, o viaţă naţională în vreme de război, strîmtorată spaţial şi politic, aşteptînd o dreptate a Istoriei. Care dreptate venea deja de foarte aproape, din puterea ei de rezistenţă, din speranţa neclintită în cauza ei, din ea însăşi. Cînd apăreau ziarele mai sus amintite, cu toate ale lor, ea deja se arătase pe cerul Istoriei : se numea Mărăşeşti.

6 AUGUST 1917 – DUMINICĂ A NEAMULUI NOSTRU

Era într-adevăr o zi de duminică cu mult soare, frumoasă. Plouase cu cîteva zile în urmă, cu două săptămîni mai înainte fusese chiar ploaie torenţială — mai precis pe 25 iulie 1917 cînd a avut loc la Doaga celebrul atac al „cămăşilor albe", atac al Regimentului 32 Mircea (prahoveni) — va mai ploua peste cîteva zile. Dar acum era, după cum ştiu, o zi cu adevărat frumoasă. La ora 6, inamicul a declanşat un puternic bombardament de artilerie cu toate calibrele (de la 53 mm la 420 mm) asupra tranşeelor noastre. Este atacată Divizia 13 română. Nemţii inaintau spre ai noştri cu cinci divizii **(Mihai Simion).**

Divizia 13. Serviciul de stat major. Biroul operaţii. Punctul de comandă Pădureni. August, 1917. Dare de seamă asupra luptei din ziua de 6 august 1917. (...) La ora 6,30 a inceput bombardamentul inamic, crescînd în intensitate pînă către ora 7,30 cînd s-a potolit cîteva momente, pentru a-şi relua intensitatea şi devenind foarte intens către ora 9. Bombardamentul era îndreptat în special asupra întregii linii întîi, asupra pădurii de la Răzoare, la nord de această pădure în via Negroponte, spre Ratesul lui Haret şi Moruzeni. La ora 9 bombardamentul devenise violent şi aproape localizat la aripa stîngă a Regimentului 47 infanterie (batalionul II). La 9,05 a început să se zărească infanteria inamică debusind la sud-est de via Apostoleanu şi la sud-vest de pădurea Răchitoasa. Infanteria inamică avea următorul dispozitiv : în cap patrule, care cunosteau direcţia de înaintare, la interval de aproape 150 de metri, înapoi, la 50—60 de metri, grupe de cîte 10—20 oameni prin flanc cîte unul, iar la alţi 50—60 de metri înapoi liniile de trăgători (trăgătorii la interval de 5—6 metri). La stînga Regimentului 47 infanterie (şi dreapta Regimentului 51) au fost numărate şase valuri. In acelaşi timp s-a semnalat înaintarea infanteriei inamice la centrul şi la flancul

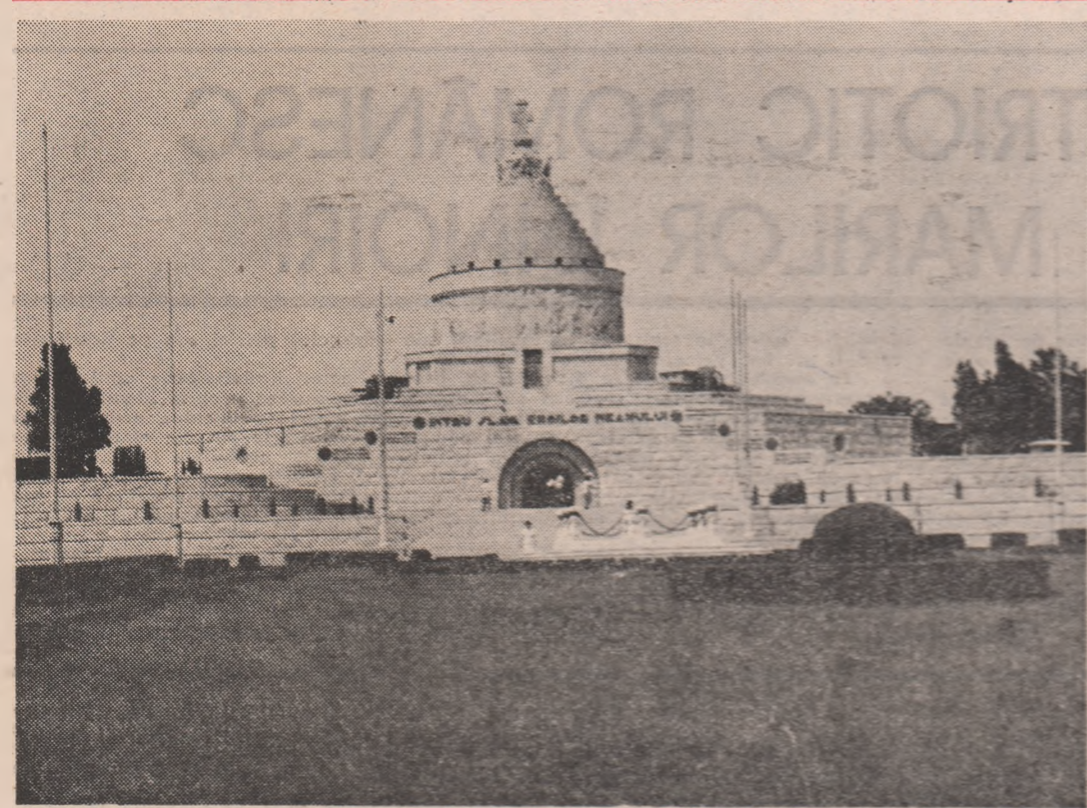

stîng al diviziei (regimentele 51 si 50 infanterie), care sub protecția viilor și a porumburilor din acea regiune s-a putut apropia de poziția noastră fără a suferi pierderi. Infanteria noastră a cerut intervenția artileriei care a deschis imediat tirul de baraj.

Pentru un moment, valurile de atac ale inamicului au fost oprite și silite să se culce la pămînt. La aripa dreaptă acțiunea a decurs în modul următor : cele șase valuri inamice, care inaintau dinspre pădurea Răchitoasa, după ce au fost silite să se oprească de cîteva ori sub focul de baraj al artileriei noastre, cum și sub focul mitralierelor, reușesc să ajungă la 300 de metri de liniile noastre. Aci valurile inamice s-au oprit, ezitînd probabil din cauza pierderilor suferite : dar întărite de alte valuri și împinse de ofițerii germani (cari au fost văzuți procedînd la aceasta cu revolverul în mînă) s-au îndreptat spre est, trecînd la aproximativ 300 metri sud-est de pădurea la Răzoare, iar în fața batalionului I/47 n-au lăsat decît un lanț rar de trăgători pentru a imobiliza trupele noastre din acest sector.

Cu tot focul violent deslănțuit de artilerie, mitralierele și puștile mitraliere din linia întîia, precum și cu toate pierderile suferite (constatate prin grămezile de cadavre lăsate în acest loc de inamic pe teren), datorită forțelor covîrșitoare au reușit a se infiltra între regimentele 47 și 51 infanterie, intrînd în tranșeele liniei întîia (...), și întorcînd stînga Regimentului 47 și dreapta Regimentului 51 infanterie.

În urma acestei mișcări, inamicul reușește să ocupe la ora 11 liziera sud-est a pădurei la Răzoare și să se abată asupra batalionului I/47, care, surprins pe la spate, a fost aproape complet distrus. Intervenind compania 3 și 7, din rezerva de batalion, mișcarea inamicului îndreptată către spatele batalionului II/47 a fost oprită : din această cauză inamicul prelungește linia sa spre dreapta. În acest moment, batalionul III, comandat de maiorul Drăgănescu Gh., care se afla în rezerva de regiment, primește ordin de la comandantul de regiment, lt.-colonel Rosetti R., care se găsea chiar la acel batalion, ca să contraatace pe inamic și să restabilească situațiunea. (...) Batalionul (III/47) astfel dispus, sub comanda maiorului Drăgănescu, a deschis foc vijelios de flanc asupra inamicului de la pădurea la Răzoare, după care au pornit la atacul cu baioneta. (...) **Acțiunea la centru.** La centru, Regimentul 51 infanterie — în urma străpungerii frontului între aripa sa dreaptă, batalionul I și aripa stîngă a Regimentului 47 infanterie și pătrunderii inamicului în pădurea la Răzoare — fiind aproape distrus în urma luptelor crîncene corp la corp ce au avut loc azi, în fața forțelor covîrșitoare, s-a retras pe linia rezervelor, unde a reușit să se mențină datorită contraatacurilor energice date cu trupele din rezerva de regiment și brigadă. Pentru restabilirea situațiunei la centru, s-a dat ordin la ora 12.30 batalionului II/50, căpitan Miclescu, din rezerva diviziei, ca să contraatace la aripa din dreapta a Regimentului 51 infanterie. Contraatacul acestui batalion s-a desfășurat cu atîta avînt că odată cu el s-a produs și contraatacul de la aripa stîngă a Regimentului 47 infanterie, punînd pe fugă pe inamic. (...). La ora 14 lupta încetase complect, iar trupele începuse consolidarea terenului.

Lupta a fost crîncenă mai ales între orele 10—14, cînd au avut loc o serie de atacuri și contraatacuri furioase în diferite puncte, fie pentru menținerea poziției, fie pentru respingerea atacurilor inamicului. Se citează cazul companiei 1 mitraliere, din regimentul 51 infanterie, ai cărei servanți, împreună cu comandantul lor, căpitan Ignat Grigore din companie, au fost găsiți morți cu mîinile încleștate pe piese, sub un morman de cadavre inamice ; precum și cazul sergentului Iliescu Ignat, din Regimentul 51 infanterie, care văzînd pe comandantul lui de pluton rănit, ia comanda plutonului și s-aruncă prin surprindere asupra unei companii de mitraliere inamice, trece prin baionetă toți servanții cu ofițer cu tot, și reușește să captureze cu plutonul 9 mitraliere. (...) Comandantul Diviziei 13, General Popescu (M.M.O.).[2]).

PATRU ORE CARE-AU ZGUDUIT LUMEA...

Tunurile românești de la Mărășești s-au auzit pînă departe. Și baionetele s-au auzit și mitralierele lui Ignat Grigore. Lumea veche, înfumurată în ceasul ei ultim, încremenise. Nu-i venea să creadă dincotro i se trage. I se trăgea dintr-o lume nouă a libertății care venea peste ea vijelios. Țărina liberă a României s-a simțit brusc în siguranță și s-a uitat în luptele de la Mărășești ca într-o oglindă. Da, noi sintem. Da, **ne învață Mărășeștii**, scrie O. Goga în **România** din 8 august, marți, 1917 (luni, 7 august ziarul nu apăruse !...) „Germanii continuă să păstreze aceeași tăcere în jurul bătăliei de la Mărășești. Comunicatele lor în zilele cele mai vijelioase, se mulțumeau să anunțe în puține rînduri fie că au oprit atacurile de înaintare ruso-române, fie că contraatacurile adversarului s-au prăbușit sub focurile artileriei teutone. Noi, după două săptămîni de înverșunată rezistență și eroică apărare, ne bucurăm că unul dintre cei doi campioni ai Straff expediționului împotriva noastră, biruitorul de pe frontul dunărean și dobrogean, gloriosul Mackensen și-a văzut ofilită cununa de lauri pe care astă toamnă și-o purta cu atîta trufie", scrie același ziar în numărul său din 9 august. Da, au crezut adevărul cei care l-au așteptat și l-au meritat. Ceilalți, nu. De fapt nici nu aveau ce mai face cu el. În fața unui asemenea act venind de departe, din departele neamului și din pretutindenea lui, ocupată sau liberă, cum puteai veni cu minciună și cu gînduri negre de-ale ei ? În fața unui popor ridicat toți ca unul pentru înfăptuirea idealului său național (mai dau un exemplu : În ziarul **România** din 11 august, la rubrica „Bucureștiul nostru" se dau cifrele unui recensămînt sub ocupație. În total, Capitala avea 312 942 locuitori. Dintre aceștia 191 355 erau femei. 25 294 supuși austrieci ; 2 764 germani ; 1 432 bulgari ; 1 238 turci ; 5 532 greci ; 253 sîrbi ; 1 681 italieni ; 430 ruși ; 394 francezi ; 124 englezi. Români — marea majoritate femei, bătrîni și copii. Pentru că **„bărbații toți și-au urmat steagul țării !"**) în fața unui astfel de popor ce puteai face ?

PE AICI NU SE UITĂ...

La 8 iunie 1919, în sala Senatului din București, s-a hotărît, la congresul Societății Naționale a Femeilor din România, construirea MAUSOLEULUI EROILOR NEAMULUI de la Mărășești. Arhitectul român Gh. Cristinel este autorul proiectului. În anul 1923 s-a pus piatra fundamentală a Mausoleului. Pînă în anul 1924 s-a construit parterul. După 12 ani — 1936 — s-au reluat lucrările. Basorelieful de pe exteriorul etajului — 103 metri pătrați — precum și ornamentațiile sculpturale din interiorul Mausoleului au fost executate de artiștii Cornel Medrea și Ion Jalea. Pictorul Eduard Neculai Săulescu a realizat pictura murală din interiorul etajului. La 18 septembrie 1938 a avut loc inaugurarea.

În interiorul Mausoleului sînt depuse osemintele a 10 000 de eroi în 154 de cripte și 8 gropi comune. În centrul Mausoleului se află sarcofagul generalului Eremia Grigorescu (cel care, la Oituz, în bătăliile din 1916, spusese **PE AICI NU SE TRECE !** iar la Mărășești, la 6 august 1917, **NICI PE AICI NU SE TRECE !**) conform dorinței sale de a fi înhumat în mijlocul soldaților săi...

Pe culoarul ofițerilor este înhumată și fetița eroină Maria Ion Zaharia, **Măriuca**, pentru veșnicia copilăriilor eroice, așa că nu e de mirare că acest culoar este plin cu flori ca și cu zeci de cravate roșii cu tricolor.

În 1967 s-a pornit la prima restaurare din anii noștri în valoare de 7 milioane lei. În 1975, alte 10 milioane erau alocate lucrărilor de întreținere și restaurare. Între anii 1981—1985 încă 22 de milioane lei exact pentru aceleași scopuri. La dreapta Mausoleului se construiește Muzeul Armelor. **(prof. Aurel Guțu, Mihai Simion).**

[1]) **S.G.S.R.U.** — Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, **De la Statul Geto-Dac la Statul Român Unitar, E.S.E.**, București, 1983.

[2]) **M.M.O.** — colectiv, **Mărăști, Mărășești, Oituz**, Editura Militară, București, 1977.

PATRIEI

Viorel Sâmpetrean

Transilvanie

Cetate-n sinea ei prea mîndră,
Cum este viața de folos,
Prin lumea fumilor prelinsă,
Printre ocheanele de os,
Înaltă-n aer, ca o rază
Destoinică și fără pată,
Cuibar de foșnet în uimire,
Neatins vreodată de săgeată.

Mi-e dor de tine arbor greu
De parcă aș striga un frate,
Cutreier lumea și-n privire
Port șirurile-ți neîntinate ;
Hotar ! orarul însuși
La strălucirea ta veghează
Și mersul sorilor de gheață
În urma lor străluminează,
Reci curcubeie desfășoară
Nopți-le din altă lume
De parcă stolurile trag cu ele
Chiar lacrimile dinspre mume,
Iar fulgere se rup în brazdă,
În lutul viscolind de oase
Și palidele vești străine
Cad precum stelele pe case.

— Tu, sevă sfîntă în tărie,
Vii din străfundurile-n care
Ard sevele pline de tîlc
Și viețile neschimbătoare,
Hotar în toate cîte sunt,
Hotar de sensuri roditoare
Ce urcă din adîncul tău
Spre-a se întoarce iară clare,
Mi-e dor de tine, arbor greu,
De parcă aș striga un frate :
Cutreier lumea și-n privire,
Port șirurile-ți neîntinate.

Inscripție

(lacrima unui dac)

Înmărmurit sunt eu de tac
În orizontul de pămînt
De-ntrezăresc prin sensuri mișcătoare
Minunile care mai sînt ?
Eu văd cum cerul într-o clipă
Se deschide și-nfioară
Însingurarea necurmată,
Nefericită în urzeală.

Eu văd cum ochiul
Roditor răzbate prin lumea vie.
Adesea el înlăcrimează pragul
Și razele le-aprinde.
Mai văd adesea, greu, cum trec
Aripile-n zborul lor de seară
Lăsind în urmă ce-i ruină,
Precum albinele în cuib de ceară.

Eu simt cum viața iar se face
Iar aerul prea stins,
Ademenește pe cel teafăr
Rănindu-i flautul de os ;
Iar șoapta — arc, ea se prelinge
Ca într-o catedrală vie
Străluminînd ceea ce-a fost
De ceea ce va fi să vie.

Amintirea eroilor

Păreau, în plînsul lumii, cum trec ei pe colină
O întruchipare. Or, poate numai o măsură
A soartei care arde dintr-o dată fără vină.

Astfel, semnul de foc surpase în făptură
Anii cei calzi cînd vii erau în toate,
Și mai presus de umilință ori de ură.

Coline

Coboară raze prin turlele din Schei
Suflînd prin lujeri teferi lumina neîntinată ;

Întregul univers e-o orgă vindecată
În plînsul veacului, către mileniul trei.

— Tu, treci fără prihană, pe sub arcade treci
Cercînd ecoul poamelor reci, divine —,

Cutremurarea însăși a rarelor coline
Să îți amîne ziua pînă va fi să pleci.

Cobori, cobori prin turlele din Schei,
(Poate surparea razei să-ți ajungă ?...)

Cuvîntul nimerit îndeamnă pace lungă
În miezul stins al veacului, către mileniul trei.

ANCHETA NOASTRĂ

CÎNTECUL PATRIOTIC ROMÂNESC LA VÎRSTA MARILOR ÎNNOIRI

Despre menirea educativă a cîntecului patriotic ne vorbesc paginile de hronic românesc, prezent și trecut, atestînd prin timp valențele formative și mobilizatoare ale genului. Oglindind în mesajul său realități și idealuri, cîntecul patriotic se înscrie în acel fond cultural al spiritualității unui popor, cu implicații directe în trezirea și menținerea mereu vie a conștiinței identității sale naționale, ca temelie a faptelor de zi cu zi, ca și a eroismului momentelor de restrițe. Generații de-a rîndul, poeți și compozitori au proiectat în limbajul versurilor și muzicii elanul fierbinte al sentimentelor lor patriotice, purtînd prin decenii ștafeta gîndirii și simțirii românești.

Adresîndu-se întregii suflări a țării, cîntecul patriotic actual însoțește fiecare vîrstă, corelîndu-și profilul cu specificul acesteia : de la simplitatea atrăgătoare a paginlor dedicate celor mai mici vlăstare ce aduc în cînt întreaga candoare a anilor lor, trecînd apoi prin voioșia avîntată a marșurilor pionierești sau prin undele de prospețime degajate de melodii pline de lirism și inventivitate ritmică încredințate mlădițelor școlii, subliniind energia și vigoarea partiturilor scrise pentru tineri, sau relevînd cîteva dintre coordonatele muncii desfășurate pe șantiere, pe ogoare, în fabrici și uzine, în școli sau în facultăți, sub drapelul patriei sau pe drumurile care îi străbat peisajul.

În această atît de larg diversificată gamă a genului, definitorie unui volum impresionant de opusuri, creatorii au căutat să-și contureze propria identitate stilistică prin care să se apropie de interpreți și de masele publicului, prin care să intre în rezonanță cu acestea. Mesajul educativ — rostit în cuvinte clare, directe sau aureolat de vraja metaforei — își amplifică astfel atributele militante prin forța de expresie ingemănată a muzicii și textului, remodelînd prin limbajul artei una dintre dimensiunile fundamentale ale umanismului nostru contemporan — cea a patriotismului, înțeles ca notă definitorie a spiritualității românești de acum și din totdeauna.

Opiniile alăturate încearcă să surprindă cîteva dintre reperele acestui vast orizont de creație, jalonîndu-l prin prisma atitudinii și responsabilității autorului ce-și pune pana nu numai în slujba frumosului ci și în cea a educării și dăltuirii portretului moral al omului de azi și de mîine în tiparele noilor sale deziderate.

Dezbatere realizată de ANCA IOANA ANDRIESCU

Legea meșteșugului

— Cîntecul patriotic are o veche tradiție în muzica românească, tradiție pe care muzicologul Viorel Cosma a tratat-o pe larg în cartea sa „De la cîntecul Zaverei la imnurile independenței"...

— O adevărată dezvoltare a acestui gen larg accesibil a avut loc în anii României contemporane și în această privință distingem mai multe categorii : întîlnim un cîntec de masă conceput în ritm de marș, altul cu un caracter liric, nu mai puțin atrăgător este cel imnic — ca o preluare a coralului din epoca barocă, la care se adaugă cîntecul patriotic cu aspect de poem — deci mai complex armonic și, bineînțeles, mai pretențios ca intonație, acesta situat la confluență cu cîntecul de masă de tip madrigalesc, deci, cu specific polifonic. Unii compozitori, precum Mihai Jora și Mihail Andricu, au generat cîntecul de masă de tip cantată și, în acest fel, el intră de cele mai multe ori în coordonatele manifestărilor vocal-simfonice.

Poate pe unii îi va surprinde... dar cel mai greu de realizat e cîntecul patriotic încadrat în ritmuri de marș, deoarece adesea se preiau intonații de mult utilizate, sau se cade într-un schematism melodic și expresiv. Aici intervine marea inspirație și deosebita fantezie melodică a creatorilor.

— Cum credeți că își atinge acest gen menirea educativă ?

— Rolul său educativ este în primul rînd cel de a transforma lumea Euterpei într-un mijloc de înălțare sufletească, de educație națională. În acest context se cere o consonanță între vers și muzică. Din nefericire, adesea scriitori „de mîna a doua" ne oferă texte inexpresive, în timp ce unii compozitori — fără o solidă pregătire profesională — încearcă să se afirme la adăpostul stilului larg accesibil. De aceea, cei care difuzează cîntecul patriotic trebuie să nu uite că „meșteșugul este prima lege în artă și nu iartă", că adesea cantitatea este în dauna calității, pentru a nu mai vorbi de urmele mîinilor grăbite...

Ca un compozitor care a lucrat aproape patru decenii în secțiunea corală a Uniunii compozitorilor, pot afirma că, dincolo de unele nereușite, s-au scris și multe cîntece remarcabile și în acest climat creator plin de freamăt lăuntric s-au detașat în mod deosebit cîteva nume de autori : Ioan D. Chirescu, Sabin Drăgoi, Matei Socor, Dumitru D. Botez, Gheorghe Dumitrescu, Gheorghe Bazavan, Mircea Neagu, Vasile Timiș, la care aș adăuga și reușitele unor compozitori simfonici sau de vocal-simfonie și de operă — Cornel Țăranu, Anatol Vieru, Tiberiu Olah, Laurențiu Profeta, Radu Paladi, Irina Odăgescu, Teodor Bratu, iar din noul val reliefăm pe Liana Alexandra și Șerban Nichifor. Nu cred că un autentic compozitor nu poate să scrie și lucrări larg accesibile și sub acest aspect i-aș da ca exemplu pe Tiberiu Olah, Liana Alexandra, pe Șerban Nichifor etc. ; e bine să se știe că Tiberiu Olah a scris și rafinata și complexa lucrare **Coloana infinită**, dar și cîntecul **Tara lui Făt-Frumos**, precum și tulburătoarea muzică pentru filmul **Mihai Viteazul**, devenită foarte populară ; Liana Alexandra are minunate piese corale pentru copii — cum ar fi **Cîntecul fără cuvinte** prezentat admirabil de **Voces Primavera** condus de Claudiu Negulescu — în timp ce cîntecele (nu prea multe) semnate de Șerban Nichifor sînt foarte reușite ! În ceea ce privește cîntecul de masă liric, aș cita **Floarea muncii** de Ștefan Niculescu. Deci, pe lîngă realizările remarcabile ale maeștrilor genului (Ioan D. Chirescu, Mircea Neagu, Radu Paladi și alții), ne bucurăm că și simfoniștii profunzi și-au adus contribuții prestigioase.

— Care ar fi atributele esențiale ale unui text adecvat genului ?

— Imaginile vii și metaforele foarte muzicale. Eugen Barbu vorbea despre „cuvîntul care cîntă"... căci nu toate versurile inspirate se pretează la un astfel de cîntec. Avem însă și exemple admirabile în cadrul genului, datorate unor autori ca Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Nicolae Dragoș, Petre Ghelmez, Vlaicu Bârna, Pavel Pereș, pentru a nu enumera decît cîțiva. Menținerea ritmului poetic este foarte importantă și în acest domeniu orice licență încurcă foarte mult compozitorul ! De asemenea, aș cere o mare atenție pentru muzicalitatea rimei poetice (evitînd „cuvintele care din coadă au să sune").

— Credeți că muzica ușoară a influențat evoluția actuală a acestui teritoriu ?

— În ultimele două decenii, au apărut foarte multe cîntece ale compozitorilor de muzică ușoară, semnate de George Grigoriu, Temistocle Popa, Vasile Vasilache, Marius Țeicu, Marcel Dragomir, Horia Moculescu — ca să notez doar cîteva nume ; iar din generațiile mai vechi, aș fi nedrept dacă nu i-aș menționa pe Eli Roman sau Aurel Giroveanu. Un loc aparte l-aș acorda compozitorilor care au scris cîntece patriotice pentru copii : Liviu Comes, Alexandru Pașcanu, Anton Dogaru, Dan Buciu, Doina Rotaru și aici se relevă importanta contribuție la mersul spre mai bine al genului adusă de secția specială a muzicii didactice și pentru copii din cadrul Uniunii Compozitorilor.

— Efervescența creatoare răspunde unei tendințe firești de înnoire a repertoriului...

— Din dorința de a promova prime audiții se difuzează uneori mai puțin capodoperele scrise cu ani în urmă. În această direcție aș prefera să aud mai des **Republică, măreață vatră** de Chirescu decît noutăți neinspirate. Virtuțile unor cîntece le-au făcut să pătrundă în ample lucrări de Gheorghe Dumitrescu sau Teodor Bratu, sau în **Cantata anilor lumină** de Anatol Vieru, nemaivorbind de cîntecul **Hei, rup !** pe care Alfred Mendelsohn l-a introdus în **Simfonia a III-a „Reconstrucția"**. Că modernitatea trebuie să fie în consonanță cu melodicitatea ne argumentează atîtea pagini scrise de Olah, Vieru, Profeta, Adrian Pop, Cristian Alexandru Petrescu, ca și de celelalte nume deja rostite.

— Prin ce credeți că s-ar putea sintetiza menirea educativă a acestei muzici ?

— Prima fază indispensabilă formării unui ansamblu coral este cea a repertoriului de cîntece patriotice. De ce ? Pentru că acesta întruchipează simplitatea expresiei. Într-un fel, se reliefează astfel trecerea de la muzica ușoară la așa-zisa muzică grea.

DORU POPOVICI

Două imperative: sensibilitate și profesionalism

Muzica este o școală a caracterelor, ajutînd la dezvoltarea voinței, la diversificarea emoției. Disciplina artistică a unui cor cere o formație de caracter, o anumită auto-disciplină ce-și îndeplinește la rîndul său rolul formativ. Dar corul este și un important prilej de exprimare; deci, el este nu numai o școală a educației estetice, ci și una a fuziunii sufletești și a prieteniei, cultivînd legături umane de lungă durată.

Ne aducem cu toții aminte cu plăcere de corul școlii ca de o dimensiune a unei vîrste trecute, marcînd o continuitate a generațiilor. Iată tradiția Liceului „Mihai Viteazul" din Capitală, care se cam pierduse la un moment dat, dar care a revenit acum plin de vigoare. Există aici unul dintre numeroșii dirijori de cor care își dau seama de necesitatea unei modelări intelectuale complexe a tinerilor ; există aici un pedagog de valoare, care ne demonstrează că în umbra realizărilor frumoase ale unui ansamblu coral școlar, liceal, se află întotdeauna elanul, dăruirea, vocația unui profesor care își răspîndește cu generozitate dragostea pentru muzică. Prin metodele pe care le folosește în lucrul cu elevii săi, profesoara Valeria Nica este o pionieră. Noi trebuie să ajungem din nou la un mai vechi deziderat : fiecare liceu mare să-și aibă corul său (și nu mă refer aici la un cor de cameră, ci la unul mare, cu sonoritățile sale ample, împletind zeci de voci), ca emblemă colectivă, ca simbol viu al solidarității tinerilor noștri, ca modalitate eficientă de polizare, de șlefuire a personalităților prin sensibilitate și voință, prin rigoare și capacitatea de integrare în colectiv. Un astfel de cor bine organizat reprezintă un nucleu al societății în care membrii săi vor păși nu peste mult timp.

Deci se poate vorbi de o implicare plenară a muzicii, a cîntului ca factor de modelare umană. E o greșeală gravă să se creadă că educația muzicală se rezumă la muzică și că ea se reflectă doar asupra gustului muzical, asupra plăcerii de a asculta sau de a face muzică. S-a stabilit că această artă dezvoltă în mod deosebit creativitatea, spiritul de căutare manifestat în diferite domenii, în cel științific ocupînd de asemenea un loc de mare importanță.

Festivalul național „Cîntarea României" a descătușat noi forțe, descoperind interesante elemente artistice și prilejuind un permanent dialog, o perpetuă colaborare a artiștilor profesioniști și a celor amatori.

Aportul profesioniștilor se referă la descoperirea și îndrumarea creatorilor amatori, la judecata de gust și de valoare, pe care doar profesioniștii sînt apți să o facă. Una dintre primele legături practice se instaurează prin intermediul relației **concurent-juriu**. Amatorul oferă dimensiunea bucuriei trăirii totale, sincere a muzicii, cînd el practică o artă adevărată. Iată, corul **Juventus Carmen** atinge performante de sensibilitate, dezvăluind o putere de nuanțare a discursului muzical, o subtilă paletă a frazării, elemente ce dau o anumită calitate expresiei interpretative. Meritul aparține mai ales dirijorului Valentin Gruescu, cel care a realizat și foarte multe aranjamente corale destinate specificului acestei formații. Un alt ansamblu reprezentativ este cel al Facultății de medicină din Craiova — unul dintre puținele coruri mari existente în instituțiile de învățămînt superior — îndrumat de doctorul Valentin Cirlig, un cor al fruntașilor la învățătură (nu este o lozincă, ci realmente o realitate) ce dă dovadă de ambiție, devoțiune totală și putere de muncă închinată artei sonore ; mărturie a acestui fapt stau nu numai succesele înregistrate în țară și peste hotare, ci însăși deschiderea porților sălii mari a Ateneului Român, pe a cărei scenă au concertat, demonstrînd că se pot obține apropieri semnificative față de creațiile profesioniste.

În lucrările abordate, amatorul are nevoie de firescul expresiei, de ceva nou care să-l atragă, care să aibă farmec. De aceea, legătura compozitorilor cu formațiile de amatori prilejuiește tocmai îmbogățirea repertoriului cu piese adecvate, de care aceste colective au nevoie. Astfel, fără a abdica de la exigențele calității artistice, autori ca Dan Buciu, Constantin Arvinte, Gheorghe Bazavan, Mircea Neagu au creat asemenea pagini, multe dintre ele inspirate din folclor, din istorie, din realizările locurilor respective.

LAURENȚIU PROFETA

Între tradiție și inovație

Vorbind despre educația muzicală a tineretului și a publicului, în general, cred că trebuie clarificate noțiunile : tradiție, acesibilitate, originalitate, valoare, contemporaneitate. Arta și, în special, muzica trebuie să aducă o contribuție cît mai activă la formarea și educarea publicului, să răspundă cerințelor epocii în care trăim, necesităților istorico-sociale precum și necesităților spirituale ale omului și numai în funcție de satisfacerea acestora ea își va confirma valoarea.

Trebuie creată o muzică nouă, originală, convingătoare. Dar să nu uităm că aproape întotdeauna „noul" a însemnat „șoc" și a provocat opoziție din partea unei categorii de public și totală adeziune din partea alteia. Ne putem pune, în mod firesc, întrebarea : de partea cui este adevărul artistic ? În ceea ce privește „noul" în artă, acesta nu implică de la sine calificativul „valoare" sau „non-valoare" decît în funcție de plasarea lui în circuitul contemporan prin acea originalitate care, restrînsă pe plan național, exprimă sau nu trăsăturile specifice spiritualității românești.

Dacă prin spiritualitate este înțeles întregul proces de acumulare, de salt, de legătură nemijlocită cu cuceririle trecutului și de previziune în viitor, atunci compozitorul de talent are acel „ceva" original permanent, ca un proces în timp, nu ca ceva sporadic, ocazional — rezultatul unui singur moment izolat în creația sa. Consider că problema înnoirii cîntecului patriotic actual este de o covîrșitoare importanță întrucît el trebuie să corespundă întru totul vieții noastre moderne.

Cîntecul de masă — mai mult decît alt gen muzical — are un caracter mobilizant, antrenant. Aș vrea să remarc doar că ne-am obișnuit cu o anumită structură a lui, cu o melodie simplă dar pătrunzătoare, care să fie ușor reținută, să poată flutura pe buzele tuturor. Această simplitate este absolut necesară, dar ea trebuie privită cu atenție, căci ușor se poate cădea într-o stereotipie melodică și armonică. Nu se pot da, desigur, rețete în afara implicării psihologice a creatorului. Stilistic, se pot face înnoiri, fără îndoială, dar acestea trebuie să fie neapărat o rezultantă a opiniei compozitorului, a felului său de a înțelege arta ca factor dinamic, intim ancorat în miezul realității.

În ceea ce mă privește, am încercat un cîntec patriotic (și îi spun așa pentru că este legat de viață, direct, nemijlocit) scris într-un stil modal, respectînd structurile metrico-ritmice ale cîntecului popular. Aceasta a fost o etapă esențială în creația mea și cred că este într-un fel cea mai grea formulă de cîntec ; nu a dispărut simetria propriu-zisă, care, în cadrul unei facturi clasice, ar fi dus poate la banalitate, la stereotipie, în schimb, în cadrul melodiei de factură populară (de factură și de inspirație populară !) însăși structura melodică, de o anume ritmică, cere o anumită simetrie care ține de echilibru. Ceea ce mă impresionează cel mai puternic la început sînt versurile : alegerea, selecția lor îmi determină atmosfera generală a muzicii pe care am de gînd să o fac. De fapt, poezia cheamă melodia și nu invers — bineînțeles, referindu-mă la propria creație corală.

Deci, ca o concluzie la cele spuse, optez pentru un cîntec de masă mai actual, atît în formă, cît și în conținut și care să corespundă vieții noastre contemporane. Desigur, procesul de lărgire necontenită a orizontului artei naționale, de asimilare și fructificare a cuceririlor muzicii moderne face inevitabilă căutarea artistică ; de aici, ideea că toate realizările sînt deopotrivă valoroase. Dar ceea ce se poate afirma cu certitudine este faptul că efortul pentru desăvîrșirea propriei arte, spre integrarea în direcțiile cele mai semnificative ale epocii noastre constituie tendința dominantă pentru compozitorii români.

IRINA ODĂGESCU-ȚUȚUIANU

O IMAGINE EDIFICATOARE A POTENȚIALULUI EDUCATIV AL CINEMATOGRAFIEI NOASTRE

● Moment de bilanț al cinematografiei noastre ● În concurs – toate instituțiile producătoare de film ● O largă diversitate tematică și stilistică ● Filme de lung-metraj artistic, scurtmetraje de debut, documentare, filme de animație, filme ale studenților regizori și operatori de la I.A.T.C., filme de la cinecluburile din întreaga țară ● În dialog cotidian – publicul tinăr și realizatorii filmelor din gală ● Întîlnirile cu publicul au fost urmate de întîlniri ale echipelor cu oameni ai muncii din județul Constanța ● Numeroase debuturi regizorale și actoricești ● Juriul a premiat creațiile cele mai bune, așa încît gala să se constituie într-un binevenit examen valoric al cinematografiei noastre ● O imagine în mers a galei a fost publicația STOP CADRU, apreciată de cititorii tineri ai Costineștiului, de publicul larg ● Tinerii cineaști au făcut dovada angajării lor în procesul educațional prin film ● Creațiile cinematografice se inspiră din trecutul glorios de luptă al poporului român, din istoria patriei, dar și din actualitate, din realitățile grandioase ale prezentului socialist ● Un personaj emblematic al cinematografiei noastre – tînărul în ipostază de constructor al societății socialiste multilateral dezvoltate, de participant la opera de edificare a patriei ● În total – o posibilitate de a dezbate problemele cinematografiei noastre legate de creație într-o orientare tradițională a galei : tematica pentru tineret.

BOGĂȚIE DE TEME, DIVERSITATE STILISTICĂ

O asemenea manifestare cum este Gala de la Costinești oferă posibilitatea de a remarca peisajul tematic al unui an în liniile lui principale, cu tendințele esențiale. La ediția recentă aceste direcții tematice se înscriu în aria **istorică** și în aceea a **actualității muncii**, respectiv, deci, a sublinierii valorilor materiale născute printr-un efort colectiv impresionant. **Pădureanca, Pădurea de fagi, Figuranții** sînt titluri reprezentative pentru prima din cele două direcții, așa cum filmele de actualitate intrate în concurs au relevat îndeosebi prezența tinerilor în punctele cheie ale construcției, cîteva făcînd un adevărat portret al noului București, ca imagine-simbol a șantierului, imagine semnificativă pentru istoria încărcată de fapte de excepție a ultimilor douăzeci și doi de ani.

PALMARES

Premiul pentru regie : Nicolae Mărgineanu pentru regia filmului „Pădureanca" ; **Premiul special al juriului,** filmului „Figuranții" — scenariul și regia Malvina Urșianu ; **Premiul pentru scenariu :** Francisc Munteanu pentru scenariul filmului „Pădurea de fagi" ; **Premiul de popularitate :** filmului „Liceenii", scenariul George Șovu, regia Nicolae Corjos ; **Premiul pentru imagine :** Doru Mitran pentru imaginea la filmul „Pădureanca" ; **Premiul pentru scenografie :** Marcel Bogos pentru scenografia la filmul „Figuranții ; **Premiul pentru muzică și de film :** Cornel Țăranu pentru muzica filmului „Pădureanca" ; **Premiul pentru interpretare feminină :** Mariana Buruiană pentru rolul Leonora din filmul „Figuranții ; **Premiul pentru interpretare masculină :** ex aequo Șerban Ionescu pentru rolul Sofron din filmul „Pădureanca" și Adrian Pintea pentru rolul Iorgovan din filmul „Pădureanca" ; **Premiul pentru film documentar :** ex aequo : Sabina Pop pentru filmul „18 ani — Stop cadru" și Nicolae Cabel pentru filmul „Sentimentul unu" ; **Premiul pentru filme realizate de studenții de la I.A.T.C. :** Sorin Botoseneanu pentru filmul „Visul" și Sorin Drăgoi pentru filmul „La bunici" ; **Premiul pentru filme realizate de cineamatori :** Emil Kovacs de la Cineclubul „Experiment" al Casei municipale de cultură Făgăraș, județul Brașov și Adrian Oțoiu de la Cineclubul Casei de cultură a sindicatelor Baia Mare ; **Mențiune pentru interpretare :** copilului Mihai Brătilă pentru rolul Matei Oprișan din filmul „Cîntec în zori".

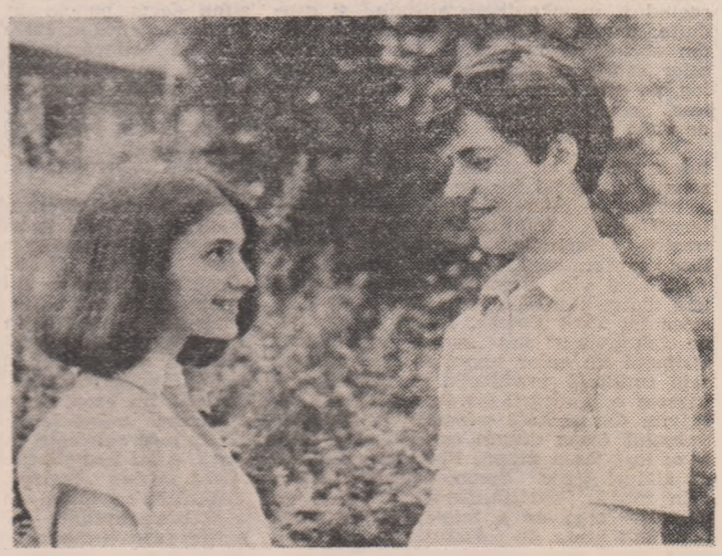

Oana Sirbu și Ștefan Bănică jr. în cel mai popular dintre filmele Galei, și nu numai... (Liceenii: scenariul — George Șovu ; regia — Nicolae Corjos)

Actorii tineri și personajele lor memorabile

Fără prezența actorilor tineri Costinestiul cinematografic pe semne că ar fi de neimaginat. Se poate spune că, în general, întîlnirile cu actorii sînt cel mai mult așteptate la un festival de film însă nu doar acestea au reținut atenția la Costinești unde de un constant și substanțial interes s-au bucurat și ceilalți creatori din domeniul filmului, cu deosebire regizorii. În articolul de față vom releva totuși doar „prezența" actorilor pe ecranul Galei de la Costinești la această a zecea ediție a ei.

Există o tradiție a rolurilor memorabile încununate cu premii de juriile celor zece ediții de pînă acum ale importantei manifestări a cinematografiei noastre. În palmaresul festivalului au intrat de-a lungul timpului numele celor mai cunoscuți și apreciați actori de film ai noștri. Consacrarea la Costinești a devenit în timp o probă a talentului și o consfințire a maturității acestuia, a valorii lui omologate de public. Lista de nume a tinerilor actori aplaudați la Costinești și înconjurați cu dragoste de către colegii lor de generație este lungă. Cum însă nu intenționăm un bilanț din perspectivă actoricească a ceea ce a însemnat Gala filmului cu tematică pentru tineret ne rezumăm la a trece în revistă prezențele acestei ediții, deosebit de bogată la capitolul interpretare.

Mariana Buruiană, deținătoarea Premiului de interpretare feminină, este cunoscută mai mult ca actriță de teatru, îndeosebi după rolul Ofeliei din **Hamletul** lui Tocilescu de la „Bulandra". Pentru prima oară o aflăm acum într-un rol care să-i solicite întregul potențial actoricesc — Leonora din filmul Malvinei Urșianu, **Figuranții.** Este un personaj al anilor '50 (acțiunea filmului este plasată în 1952 continuînd povestea și personajele dintr-o narațiune precedentă, **Pe malul sting al Dunării albastre)** pe care realitățile acelor vremi l-ar putea înrăi „baricadindu-l" într-o condiție de însingurat și nedreptățit. Tînăra studentă la Conservator află resursele de încredere în oamenii simpli din jur rezistînd unor erori ale vremii, plătind fără a fi vinovată (pentru că provenea dintr-o lume a „fostilor" cu care nu mai avea nimic comun). Actrița subliniază cu finețe durerea personajului accentuînd cu o remarcabilă artă a discreției frumusețea morală de nimic înăbușită, tăria unui om în fața vieții.

Convingătoare traiectorii umane prezintă și alți actori premiați la Costinești. Bine cunoscut publicului ca interpret al unor personaje memorabile, de referință pentru proza noastră, cum ar fi Ion (din romanul lui Rebreanu, ecranizat sub titlul **Blestemul pămîntului — Blestemul iubirii)** sau Călin Surupăceanu (din **Intrusul** de Marin Preda, devenit film sub titlul **Imposibila iubire).** Șerban Ionescu face rolul lui cel mai bun de pînă acum, interpretîndu-l pe Sofron în **Pădureanca** ; de asemenea, o ecranizare, pornind de la nuvela cu același titlu de Ioan Slavici (regia — Nicolae Mărgineanu, căruia i-a fost acordat Premiul de regie). Argat în casa bogătanului Busuioc, Sofron aspiră la o viață liberă trăind cu speranța că Simina (iubita lui Iorgovan, fiul stăpînului lui), va întoarce într-o zi ochii spre el ca să înțeleagă cît de mult o iubește. Actorul subliniază aerul hăituit al personajului, imposibilitatea lui de a găsi o soluție practică unui sentiment ce-l copleșește, deși el însuși spune că o merită mai mult decît Iorgovan pe frumoasa Simina (jucată cu farmecul nerepetabil al vîrstei de către Manuela Hărăbor). Lui Iorgovan, Adrian Pintea îi dă o stare de neliniște nevindecabilă, prins între condiția lui de intelectual ce-și ratează studiile și om al satului revenit printre ai săi însă neputîndu-se adapta, îndepărtînd-o pe Simina și apoi pierzîndu-se pe sine într-o viață de beție și huzureală. Cei doi actori marchează cu locul lor inteligent, bogat, inspirat două atitudini de viață ce se opun dar se și completează.

O altă categorie de interpreți o formează cei premiați, unii în mai multe rînduri, la edițiile precedente și aflați acum pe genericul filmelor intrate în concurs. Mă gîndesc la Tora Vasilescu, actriță consacrată, a cărei afirmare a început la Costinești. De astă dată ea a jucat în filmul unei debutante, regizoarea Cristina Nichituș-Mihăilescu. Din rîndul actorilor consacrați încununați cu premii la edițiile de pînă acum s-au impus iarăși atenției Ion Caramitru, prezent în două filme : **Liceenii** și **A doua variantă.**

În rîndul altor debuturi cele actoricești au impresionat pe cei prezenți la Costinești, dacă nu, cum ar fi cazul **Liceenilor,** au reținut atenția spectatorilor și a cineaștilor pînă la a deveni un mic spectacol în sine, ca o nouă dovadă că publicul tînăr îi iubește pe actorii aceleiași generații. Să-i numesc pe Ștefan Bănică Jr., Mihai Constantin, Oana Sirbu, Tudor Petrut. Într-un scurt-metraj de debut, **Luminile din larg,** a avut un rol principal Florin F. Piersic, care, după o scurtă apariție alături de Mărgelatu, face acum adevăratul lui debut pe ecran.

Se înțelege că lista actorilor și a rolurilor e mai lungă decît încerc aici s-o prezint. Dintre cei pe care nu i-am numit încă, am să notez doar numele lui Enikő Szilágy-Dumitrescu, interpreta unui rol principal în **Cale liberă.** Actrița renunță la fotogenia frapantă a altor apariții spre a compune portretul interior al unei arhitecte atașate proiectului ei, nedormind zile și nopți la rînd spre a duce la îndeplinire o misiune asumată cu mare răspundere.

Pădureanca **(Premiul de regie pentru Nicolae Mărgineanu): două personaje principale ale filmului, Simina și Iorgovan, în interpretarea debutantei Manuela Hărăbor și a lui Adrian Pintea (Premiul de interpretare masculină)**

ÎN DIALOG: PUBLICUL ȘI REALIZATORII

De-a lungul celor zece zile de desfășurare a Galei au fost organizate, pe plajă, și urmărite prin intermediul Radiovacanței, ori în sala Polivalentă a Hotelului Forum, **dezbateri legate de fiecare din filmele prezentate în concurs. Tineri de diferite profesii, din întreaga țară, aflați în vacanță la Costinești, au intrat într-un dialog firesc, simplu, direct cu autorii de filme, cu regizorii, scenariștii, actorii, operatorii care și-au pus semnătura pe creațiile cinematografice vizionate cu o seară înainte în amfiteatru.**

Prezent pe plajă la cele mai multe dintre aceste convorbiri pe tema filmului românesc pentru tineret criticul a stenografiat opinii din care publicăm o succintă selecție :

„Pentru mine scrierea scenariului este o etapă deosebit de importantă. Mă gîndesc chiar să adun o parte din scenariile mele și să încerc să le public pentru că, de fapt, ele sînt niște romane cinematografice. Ideea continuării filmului **Pe malul sting al Dunării albastre** a venit din partea unui tînăr de aici de la Costinești care-mi sugera acum doi ani acest lucru. Așa s-a născut **Figuranții,** la inițiativa spectatorului tînăr." **(Malvina Urșianu).**

„În ceea ce privește filmul **Pădurea de fagi** nu cred că am asistat la un simplu debut, al Cristinei Nichituș-Mihăilescu, ci poate chiar la nașterea unui stil. Ne-a impresionat eroismul simplu al tinerelor telefoniste care și-au făcut datoria în situații dramatice la care nu se gîndiseră." **(Emanuela Croitoru,** studentă, București).

„Ne-am bucurat că în filmul lui Gopo **O zi la București** am putut-o vedea pe Ioana Radu. Am fi dorit chiar un film întreg despre marea interpretă." **(Nelu Vichinescu,** profesor).

„Un asemenea film există și el se cheamă **Omagiu romanței.** A avut premiera în București și este difuzat în întreaga țară, așa că nu vă rămîne decît să-i urmăriți programarea" **(Dumitru Fernoagă,** directorul Casei de filme Cinci).

„**Liceenii** și-a propus să investigheze o anumită zonă socială și psihologică privitoare la adolescență, însă noi am luat frumusețea acestei vîrste și am făcut-o personaj de film sub chipul unor tineri actori la început de drum pe care dumneavoastră i-ați îndrăgit foarte tare." **(Nicolae Corjos).**

„E greu să transpui textul unui prozator stilist ca Fănuș Neagu și asta s-a văzut în filmul nostru **Sania albastră."** **(Ioan Cărmăzan).**

„A fost foarte interesant scenariul semnat de George Șovu. Ne-a plăcut felul cum dirigintele Socrate, interpretat de Ion Caramitru, s-a implicat în viața clasei și a elevilor ei." **(Dana Dobrici,** elevă, Brăila).

DOCUMENTARIȘTII

La această ediție premiul pentru documentar a fost acordat Sabinei Pop, pentru **18 ani. Stop-cadru** și lui Nicolae Cabel, pentru **Sentimentul Unu.** Fie și numai aceste două titluri intrate în palmares dacă ar fi să le comentăm ar trebui să începem prin a remarca diferența de stil în activitatea tinerilor documentariști de la Studioul „Sahia". Filmul Sabinei Pop aduce o viziune nouă asupra cîtorva colectivități de absolvenți de liceu, oameni ai majoratului pregătiți să intre în viață cu bucurie, cu răspundere, cu luciditate. Nicolae Cabel a realizat un documentar de artă pornind de la picturile lui Sever Frențiu pe care le „reînvie" inspirat, într-o dramaturgie somptuoasă a cadrului.

Pagină realizată de IOAN LAZĂR

Teatru

Virtuţile eseului dramatic

Creaţia dramaturgică a lui Paul Everac surprinde prin tendinţa de a-şi amplifica virtuţile artistice, evidente în acumulările succesive de mijloace teatrale expresive, deschise experimentului şi comunicării vii şi interogative cu contemporaneitatea.

Piesele sale „suferă" de „maladia" dezbaterii civico-morale asupra principiilor şi normelor care guvernează relaţiile interumane, remarcîndu-se îndeosebi prin forţa şi capacitatea autorului de a „radiografia" conştiinţele, de a micşora şi chiar de a înlătura distanţa dintre ceea ce vrem să fim noi înşine şi sîntem, dovedim cu adevărat prin conduita noastră. Cu fiecare nouă premieră, Paul Everac ne invită la dezbateri etice deosebit de fecunde, cu implicaţii asupra regîndirii unor noţiuni, atitudini şi conduite, asupra înţelegerii normelor morale din societatea noastră. Personajele pieselor sale sînt partenerii noştri de dialog, pe care îi simţim că trăiesc, se îndoiesc, „respiră" alături de noi în situaţii de viaţă autentice.

Dialogul şi nevoia de confesiune alcătuiesc, de altfel, starea de spirit a personajelor, modul lor de a fi şi de a se comporta în microuniversul relaţiilor interpersonale, îndrăznind uneori să contrazică principiile rigidizate de formalism, conformism şi inautenticitate.

Dialogul viu, direct, deschis reprezintă una dintre calităţile remarcabile ale pieselor lui Paul Everac. Însăşi denumirea de „piese-eseu" sau „eseuri dramatice" atribuită de autor unora dintre dramele sale confirmă predilecţia sa pentru angajarea comunicării directe cu spectatorii. Privite din această perspectivă, piesele : **Subsolul** (eseu despre organicitate), **Ape şi oglinzi** (eseu despre libertate), **Camera de alături** (eseu despre personalitate), prin însuşi subtitlurile lor vizează un anumit mod de a înţelege rolul artei teatrale : acela de dezbatere şi deschidere largă spre problemele actualităţii, animată de dorinţa ca ideile vehiculate pe scenă să devină o tribună a conştiinţei civice faţă în faţă cu realitatea.

Eseul dramatic, ca modalitate de a concepe şi realiza dezbaterea etică trebuie înţeles în sens larg, de sondare a destinului unor personaje, extrăgînd din „subsolurile" conştiinţei acestora atitudini şi norme de conduită. Astfel, Matei Rizea (din **Subsolul**) iese purificat din dialogurile sale cu ceilalţi, cu o diversitate de tipuri şi conduite umane. Un tip de personaj puternic individualizat este Timotei din **Ape şi oglinzi**, înzestrat cu capacitatea de a sonda conştiinţele partenerilor săi de dialog, provocîndu-i la sinceritate şi luciditate. De altfel, semnificaţiile acestui bilanţ sentimental-etic sînt multiple, sugerînd confruntarea eroului cu propriile sale stări de spirit, cu „oglinzile" personalităţii sale. Personajele-arhetipuri ale condiţiei umane îşi păstrează însă trăsăturile lor de fiinţe reale, concrete, invitînd la reflecţie asupra unor conduite în împrejurări şi situaţii-limită. Inundaţiile din 1970 constituie un prilej pentru autor de a desfăşura o analiză lucidă a unor caractere umane diverse. Atît Bătrînul Iacob, cît şi Frumoasa Roza, Plutorierul Victor, Mătuşa Elisabeta sau Poetul Alexe constituie o tipologie diversă prin gama largă de naturi umane contradictorii, în care apar, nedisimulate, mentalităţi şi distorsiuni de sentimente. Dialectica implicită şi/sau explicită a condiţiei acestor personaje concentrează analize fine asupra normelor care „veghează" la buna „funcţionare" a relaţiilor interpersonale.

În eseul dramatic **Camera de alături**, trăsăturile personalităţii lui Pavel Cristian — onestitate, demnitate, spirit justiţiar şi intransigenţă — reţin atenţia prin modul în care eroul principal le foloseşte în demersurile sale comportamentale, în faţa unor personaje situate în afara razei de acţiune a valorilor moral-civice ale societăţii noastre. De altfel, „camera de alături", ca şi „locatarul" acesteia (Pavel Cristian) nu sînt decît simboluri prin intermediul cărora autorul dialoghează cu noi asupra necesităţii de a nu abdica de la principiile umaniste ale conviţuirii sociale.

Personajul-simbol „cititorul de contor" (din piesa cu acelaşi nume) îşi arogă dreptul de viaţă şi de moarte asupra eroului principal, arhitectul Jinga, aflat în faţa unor dilematice procese de conştiinţă privind destinul creaţiei, relaţiile familiale şi de muncă etc. „Coşmarul" lui Jinga, din care este nevoit să iasă prin „distrugerea" oglinzilor conştiinţei (respectiv a „cititorului de contor"), este realizat cu ajutorul unor tehnici teatrale moderne, între care se remarcă apelul la personaje imaginare ce intră în scenă ori de cîte ori este nevoie pentru a ilustra o idee, un gest, un principiu de viaţă. Întreaga piesă dobîndeşte virtuţi de adevărat „symposion", în care dezbaterea etică se „insinuează" fără ostentaţie în naraţiunea scenică.

Prin caracterul lor de autentice sondaje şi analize lucide a stărilor de conştiinţă ale eroilor, piesele **Cartea lui Ioviţă**, **A cincea lebădă** şi **Un pahar cu sifon** devin puncte de referinţă în biografia artistică a lui Paul Everac. Constituind adevărate recitaluri dramatice, piesele amintite conferă dialogului şansa unei mari arte dramatice. De altfel, opera dramatică este susţinută nu numai de abilitatea naraţiunii scenice, ci şi de arta dialogului, pusă în valoare de personajele „convocate" în „instanţa" dezbaterii etice.

Paul Everac nu urmăreşte numai să pună pe eroii săi în situaţii existenţiale fundamentale, pentru ca apoi să le urmărească evoluţia conflictelor interioare şi/sau exterioare — prin confruntarea cu psihologii şi conduite diverse —, ci iniţiază un proces filistinismului şi conformismului instalat confortabil în climatul relaţiilor interumane. Vasile Mirea, personajul principal din **A cincea lebădă**, nu este un erou exemplar, ci „acoperă" o întreagă categorie socială prin preocupările şi problemele sale de muncă şi de viaţă. Aflat într-un moment de cumpănă, Mirea devine „regizorul" unor posibile „întîlniri" cu colegi de muncă în cadrul unei prezumptive adunări generale de partid care urmează să-l sancţioneze. Motivul acestui demers menit să-l determine pe Mirea să revină în limitele conformismului îl constituie aşa-zisa legătură amoroasă cu un personaj incert, între balerină şi lebădă, simbol al purităţii, al „transcenderii" unor relaţii interumane impregnate de formalism şi rutină. Dezbaterea etică — concepută de autor în maniera „teatru în teatru" — surprinde prin modul în care dialogul angajează valori şi norme ale moralei noastre în împrejurări de viaţă autentice.

Un mod ingenios de a dialoga cu principiile societăţii noastre din perspectiva unor personaje aflate într-un proces de derivă a înţelegerii modului de viaţă socialist îl întîlnim în piesa **Un fluture pe lampă**. Ovidiu Petrescu, transfugul, nu reuşeşte să pătrundă „misterele" libertăţii într-o ţară străină, în care „jungla" relaţiilor interumane îi anihilează orice tendinţă de manifestare a personalităţii. De fapt, Ovidiu Petrescu se simte profund alienat în lumea în care a venit, pentru că îşi închipuie că „dincolo" poate beneficia de avantajele unei „libertăţi totale".

Prin piesa **Acord**, Paul Everac completează dezbaterea etică angajată în celelalte piese cu aprecieri şi observaţii despre condiţia individului în societăţi cu orînduiri sociale diferite. „Acordul" care s-ar părea că domneşte în familia francezilor Bonnald — sosiţi în vizită la familia Oniţă — se dovedeşte a fi pînă la urmă un profund dezacord cu ceea ce înseamnă demnitate şi onoare, în timp ce neînţelegerile din familia Oniţă îşi armonizează, în final, dezacordurile temporale.

Dialogurile-dezbateri întîlnite în majoritatea pieselor lui Paul Everac nu vizează expunerea tezistă a unor principii, norme, doctrine morale sau politice şi nu sînt nici prelegeri, reţete moralizatoare despre **cum şi ce trebuie să facă** eroii săi în anumite împrejurări ale vieţii. Autorul îşi desfăşoară suita de argumente şi contraargumente într-un registru larg, din care desprindem faptul că personajele — ca şi oamenii reali, concreţi întîlniţi în viaţa de fiecare zi — sînt firi cu sensibilităţi complexe şi complicate, în interdependenţa multiplelor conexiuni care le marchează existenţa.

MIRCEA CRISTEA

Idei în agora

Alchimia locului comun

Mai ales în eseu — cu care tinerii îşi încep ucenicia de exegeţi, cînd, de fapt, acesta ar trebui abordat mai ales la maturitate — locul comun, tocmai din dorinţa obsesivă de a fi evitat, reapare sub înfăţişări ciudate generînd, în cel mai fericit caz, umor involuntar, dar indicînd, nu o dată, carenţe de informare, elaborare grăbită, gafe jenante ce pot compromite idei îndrăzneţe şi ipoteze generoase.

Cele cîteva cazuri la care ne vom referi sînt din publicistica curentă, dar, pentru a nu stîrni reacţii nedorite, nu vom indica nici autorul şi nici publicaţia care le-a dat gir. Cineva vorbeşte, de pildă, despre „influenţa bătrînului Mozart" asupra contemporanilor săi, ignorînd faptul că „bătrînul" Mozart a fost un tînăr care a murit la vîrsta de 35 de ani. Vrînd să confere exprimării un ton de familiaritate, autorul asimilează bătrineţea cu experienţa, productivitatea şi notorietatea. Cam acelaşi transfer grăbit îl face şi cronicarul care susţine „orientarea pozitivistă" a lui Al. Piru în critica literară, el nevrînd să spună altceva decît că profesorul Al. Piru e un mare erudit, un temeinic cercetător care îşi formulează opiniile critice pe baza analizei riguroase, uneori pedante, a „faptelor" literare. Ori, pozitivismul, după cum se ştie, e cu totul altceva.

Citim într-un eseu al unui tînăr critic că poezia lui Nichita Stănescu „e uneori o imagologie abstractă, esenţializată". Dacă cel care a ţinut atît de mult la „prestigiul" şi sonoritatea imagologiei ar fi ştiut măcar vag că aceasta este o încrengătură a sociopsihologiei, care cercetează reprezentările, imaginile unor popoare, grupuri etnice şi clase despre alte popoare, grupuri etnice şi clase, poate ar fi încercat să găsească o expresie mai fericită. Înainte de a da o accepţie particulară unui termen trebuie să-i ştim neapărat sensul consacrat. E una dintre condiţiile comunicării cît de cît coerente.

Amnezie, ignorare, dicteu necontrolat... Dar, de multe ori, amnezia şi ignorarea înseamnă curată ignoranţă. Ca în cazul celui ce scrie despre „dialectica ideilor forţă la Marx". Dacă acceptăm expresia în sine, n-o putem accepta şi din perspectiva istoriei filosofiei, ştiut fiind că cel ce a formulat teoria „ideilor-forţă", cît se poate de idealistă — afirmînd că psihicul este esenţa a tot ce există, factorul oricărei dezvoltări — a fost neospiritualistul Alfred Jules Emile Fouillé.

Dealtfel, locul comun are cele mai neaşteptate refulări în filosofie. Căci, iată, citim într-un eseu despre „resurecţia substanţei" în lirica noastră contemporană. Posibil. Dar, din exemplele ce ne sînt înfăţişate, rezultă că autorul înţelege prin substanţă concreteţea fiecărui lucru, modul particular al fiinţei, cînd, de fapt, aceasta, departe de a fi un praf cu proprietăţi chimice şi fizice, reprezintă, aşa cum o definesc şi dicţionarele uzuale, „baza întregii existenţe, esenţa comună a tuturor lucrurilor, în opoziţie cu lucrurile individuale". Vocabulele cărora li se acordă accepţii particulare dintre cele mai neobişnuite sînt însă „existenţă", „existenţial" şi „existenţialism". Într-un fel e explicabil. Existenţialismul este un curent filosofic nu numai influent, dar care, în anumite circumstanţe, a excitat spiritul şi aşa febril al unor categorii de intelectuali, nu toţi dispuşi să gîndească mai calm asupra simţămîntului existenţei. Explicabil însă, fenomenul nu e şi întru totul scuzabil.

GRIGORE TRAIAN POP

Cronica radio-tv.

Dedicaţii

● Înalt Forum al democraţiei muncitoreşti revoluţionare, apropiatul **Congres al III-lea al Educaţiei Politice şi Culturii Socialiste** a prilejuit un moment de bilanţ şi meditaţie asupra obligaţiilor ce revin literaturii, în cadrul „Revistei literare radio" realizată de Liviu Grăsoiu. Bogatul sumar al ediţiei a mai cuprins : versuri în lectura autorilor (Mircea Vaida, Miron Scorobete, Arcadie Donos şi Victor Tulbure) la rubrica „Inscripţii în August" ; Literatura **Epocii Nicolae Ceauşescu**, contribuţie fundamentală la tezaurul spiritualităţii naţionale (Al. Săndulescu despre repunerea în drepturi a marilor înaintaşi după 1965) ; Fişe pentru o istorie a literaturii române de azi : Marin Preda (prezentat de Marin Bucur) ; Versuri de Florin Costinescu şi Rusalin Mureşan ; Scriitori la masa de lucru : Stan Velea, comentator al culturii poloneze ; Cu scriitorii pe locurile marilor bătălii de la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz din vara anului 1917 — „Adevărul de foc de acum 70 de ani", tablemă semnată de Ion G. Pană. Am urmărit o emisiune interesantă şi bine realizată.

● Despre ce înseamnă să fii brigadier pe şantierele naţionale ale tineretului au dialogat, în cadrul dezbaterii radiofonice de la „Clubul invitaţilor", brigadieri, comandanţi de şantiere, scriitorul şi ziaristul Constantin Stan şi redactorul Marius Grozea. Au fost scoase în evidenţă ideile de bază care au făcut ca astăzi „şantierul să devină o şcoală de educare revoluţionară şi de formare multilaterală" a tinerei generaţii. Au fost amintiţi şi doi tineri scriitori, Marian Odangiu şi Pavel Perfil, foşti brigadieri, ce datorează mult experienţei şi educaţiei revoluţionare dobîndite pe şantier. Întreaga emisiune a fost dedicată „Zilei Brigadierilor".

● În întîmpinarea celui de al III-lea **Congres al Educaţiei Politice şi Culturii Socialiste**, teatrul şi filmul se află într-un moment de bilanţ pe şantierul creaţiei, moment reliefat în cadrul emisiunii „Rampa şi Ecranul", ultima ediţie difuzată. Despre teatru şi implicarea sa socială a vorbit Margareta Bărbuţă, arătînd de asemenea că în condiţiile actuale termenul de „provincie teatrală" a devenit anacronic. Dinu Kivu a făcut, apoi, o fugară retrospectivă a stagiunii teatrale 1986—1987, iar Ileana Berlogea a prezentat „Gala filmului cu tematică pentru tineret", recent încheiată la Costineşti, adevărată întîlnire prietenească, dar şi critică, între publicul tînăr şi realizatorii creaţiilor cinematografice. Redactorul Julieta Tintea a spicuit, pentru noi, cîteva din piesele ce vor fi prezentate de emisiunea „Teatru radiofonic". O emisiune demnă de tot interesul cu toate că ora de transmisie este destul de înaintată.

● „Pentru patrie şi partid, pentru comunism, înainte !", aceasta a fost deviza „Forumului Naţional al Organizaţiei Pionierilor"-Constanţa. Prezentat în cadrul emisiunii „Lumea copiilor" realizată de Ana Ştefănescu, „Forumul" a scos în evidenţă minunatele condiţii de viaţă şi învăţătură ale copiilor zilelor noastre. Am urmărit cu interes reportaje, instantanee şi interviuri realizate cu această ocazie şi care ne-au încîntat prin prospeţimea şi puritatea ideilor enunţate de copiii participanţi. În final am vizionat selecţiuni din „Festivalul Internaţional — Copiii lumii doresc pacea", mesaj neprihănit al copiilor din diverse colţuri ale lumii prezenţi anul acesta la Eforie.

● Despre munca şi viaţa minerilor ne-a vorbit reportajul realizat de Emilia Diaconu în noul oraş Bălan apărut de curînd pe harta ţării. Aspra bătălie cu metalele ascunse în roci a devenit deja o tradiţie în familiile de mineri de acolo, ştafeta dîndu-se mai departe într-o atmosferă de muncă plină de dăruire ce domneşte în acest oraş tînăr, ctitorie a **Epocii Nicolae Ceauşescu**. Imaginile filmate de Iosif Öllerer ne-au înfăţişat un oraş modern şi în plină dezvoltare. Omagiu adus minerilor de ziua lor !

ALEXANDRU DAN POPESCU

Revista revistelor

● La reflecţie asupra ideii de deschidere şi asupra ideii de provincialitate îndeamnă acest în aparenţă paradoxal pasaj dintr-un text al lui **E. M. Cioran** despre **Borges**, tradus cu finete de **Dan Ciachir** şi găzduit de „Argeş", nr. 6/87 : „Ceea ce se petrece în Răsăritul Europei, trebuie cu necesitate să se petreacă şi în ţările Americii Latine, şi-am observat că reprezentanţii ei sînt infinit mai informaţi, mai «culţi» decît apusenii, provinciali în mod incurabil. Nici în Franţa, nici în Anglia nu văd pe cineva care să aibă o curiozitate comparabilă cu aceea a lui Borges, o curiozitate împinsă pînă la manie"...

● E foarte interesantă ideea lui **Dan C. Mihăilescu** de a citi „în oglindă" monografiile pe care **Z. Ornea** le-a consacrat lui **Titu Maiorescu** şi **C. Dobrogeanu Gherea** (în „Transilvania", nr. 6/1987). Că, în urma acestei lecturi, „vom observa cu stupoare condiţia lor identică, statura asemănătoare, circumstanţele comune, în ciuda unor aparenţe antipodice", e adevărat. Bunul instinct critic al cronicarului nu greşeşte. Uimeşte însă adeziunea lui necondiţionată la încercarea lui Z. Ornea de a xeroxa cele două personalităţi. Lectura complementară (care face carieră de cîtva timp dezlegată de paternitatea ei) presupune totuşi cîteva exigenţe ; între ele, preocuparea de a determina originalitatea personalităţii în discuţie.

● Într-o cronică în general favorabilă pe care o dedică eseului **Despre poezie** de **Nicolae Manolescu, Radu Enescu** îşi permite (în „Familia", nr. 7/1987) „cîteva nedumeriri" în ceea ce priveşte consideraţiile colegului său în legătură cu postmodernismul autohton. La întrebarea dacă postmodernismul este „un fenomen de alexandrinism sau unul auroral", cronicarul tinde să răspundă că este şi una şi alta, că „postmodernismul este şi o etichetă ambiguă sub care se „înseriază atît elementul crepuscular cît şi începutul fecund", altfel spus, „o fază de tranziţie în evoluţia poeziei". Punct de vedere foarte interesant. Cît priveşte întrebarea cînd începe postmodernismul autohton, el ezită să adere la afirmaţia lui Nicolae Manolescu potrivit căruia toată poezia valoroasă de după 1960 ar fi postmodernă. După opinia sa, „«placa turnantă», care operează virajul spre post-modernism o reprezintă Mircea Dinescu, care pe lîngă că recuperează tot filonul savuros al spiritului muntean şi idealitatea unui mirific Isarlîk, cultivă o poezie în care cuvîntului i s-a restituit **substanţialitatea** genuină, iar sentimentul (act **spiritual** ; nu ca emoţia, stare sufletească difuză) a fost reataurat în dreptul lui poetic firesc". E o nouă propunere pentru inauguratorul postmodernismului românesc. Pe listă se află, între ale altora, numele lui Nichita Stănescu şi chiar al lui Nicolae Labiş. Care dintre ei va cîştiga acerba competiţie „post festum" ?

IMPARŢIAL

● **NENNA DABILOVEANU MALYKA, Slatina.** Un elev slab nu trebuie să copieze de la unul eminent, pentru că va face o lucrare neverosimil de bună și se va da de gol. Exact așa v-ati dat de gol dv., trimițîndu-mi o pastișă după Nichita Stănescu :

„N-am fost supărată pe sămînta
prefacerii,
pe lumina rotundă,
pe spicele adunate-n
alarma recoltei
dar... sămînța prefacerii
lumina rotundă și spicele
s-au supărat deodată pe mine.
Iată-mă dusă la tribunalul luminii,
la tribunalul semințelor si spicelor"
etc., etc.

Vă recomand ca altădată să vă însusiti versuri din autori obscuri si vă asigur că nimeni n-o să observe.

● **COSTICĂ OANCĂ, Corod, Galați.** Aveti un stil evaziv, din cauza căruia reprezentările din poemele dv. apar estompate, ca văzute prin ceată. Există si o exceptie fericită, poemul **Sufletul meu**, care merită reprodus în întregime pentru frumusetea spiritualizată a tabloului descris :

„Luna se lasă fecundată
de arbori
într-o vaporoasă abandonare. I-ascult
ne-ntrerupt flautul
si-mi pare
că-i sufletul meu vindecat de trup
într-o ne-ntrecută clipă de uitare".

● **L.M.L., Sibiu.** Mesajele romantice pe care mi le tot trimiteți, neobosită, m-ar fi tulburat la optsprezece ani. Acum prefer să citesc literatură propriu-zisă, mai exact, literatură bună.

● **ALEXANDRU ANDRU, Mîrșa, Sibiu.** Și proza, și versurile sînt scrise fără coerentă și fără o justificare estetică. Iată un exemplu :

„Alerg. Inedit. Posibilă integrare
Răbdător îmi adun Timpul în trup".

Cititorul se poate întreba : ei și ?

CENACLU prin corespondență

● **ZULMÉ, Bîrlad.** Repetați — in necunostință de cauză — constatări care s-au mai făcut de nenumărate ori in poezie si care azi nu se mai fac tocmai pentru că s-a ajuns la saturatie :

„Cîte sperante, cîte visuri
Pentr-o viață care-i cît
O scăpărare de chibrit" etc.

Este ca si cum ati scrie unei reviste de chimie că, după opinia dv., apa se compune din hidrogen si oxigen.

● **VANESA T., Ploiești.** Schița **Început de vacanță** se remarcă prin antiidilism și prin dialogul alert, dar exprimă totusi, o sensibilitate copilărească (firească, de altfel, la vîrsta de saisprezece ani, cît aveti dv.). În orice caz, merită să scrieți în continuare.

● **VIOREL MOTOC, Rîmnicu-Vîlcea.** Nu țin o evidentă a celor care mi-au multumit sau nu mi-au multumit după ce au apărut la **Antologie**, deci justificările dv. sînt inutile. Schițele pe care mi le-ați trimis acum confirmă că aveti talent si le voi publica (într-un viitor nu prea apropiat, deoarece sînt si alte texte programate, de mai multă vreme).

● **ANTON MĂRĂȘESCU, Mărășești.** Sînteti unul dintre cei mai spirituali autori care mi s-au adresat in ultima vreme. Reproduc cîteva extrase din poemele dv., spre delectarea cititorilor, si astept si alte texte, mai numeroase, ca să vă pot prezenta cu un grupaj edificator :

„Trece cu puteri depline
Prin zigzagurile firii
Arta — cui inoxidabil
la sicriul nemuririi."

★

„Vîntul driblează frunze uscate
Catranul nopții se lasă vag
Iarăși mi-e gîndul legat de tine
Ca faraonul de sarcofag."

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Prestigioase prezențe românești în lume

● Marele premiu, „Steaua de Aur" al Întîlnirii internaționale de tineret de la Bydgoszcz, Polonia, a revenit, pentru a patra oară, muzicienilor români. La a X-a ediție a acestei manifesări, care s-a incheia in urmă cu cîteva zile, a fost rîndul membrilor Orchestrei de cameră a Liceului „George Enescu", dirijor — Nicolae Racu, să depășească prestigioase ansambluri similare din 16 țări europene. Această „stea" întregește palmaresul de 11 premii internaționale obținute în anul școlar 1986—1987 de elevii liceului bucureștean. Districții similare au răsplătit participările la întreceri internaționale ale elevilor liceelor de artă din Cluj-Napoca, Iași și Timișoara. ● La concorsul internațional „Belvedere" al tinerilor soliști de canto de la Viena, desfășurat sub patronajul unui comitet de onoare prezidat de cancelarul federal al Austriei, Franz Vranitzky, artistele Ana Felicia Filip, de la Teatrul Muzical din Brașov, și Maria Diaconu, de la Teatrul de Operă din Cluj-Napoca, au obținut premiul al II-lea al juriului și alte trei premii speciale : Ana Felicia Filip a primit Premiul Mozart și Premiul Japonez iar Maria Diaconu Premiul de popularitate acordat de ziarul austriac „Kurier". ● *Din universul armoniilor sonore în lumea cărților.* ● La tîrgurile internaționale de carte din Belgia, R.D.G., Italia, Israel și Polonia, selecții din producția editorială din țara noastră s-au bucurat, ca de fiecare dată, de o bună primire, atît din partea specialiștilor, cît și a numeroșilor admiratori de peste hotare ai cărții românești. ● Acum se alcătuiesc expozițiile de carte ce ne vor reprezenta la tîrgurile de profil din R.F.G., Iugoslavia și Uniunea Sovietică. ● Remarcăm, in contex, publicarea în U.R.S.S. a scrierilor lui Ion Creangă, a unui volum consacrat poeziei populare din țara noastră, precum și a unor cărți de proză contemporană. Reprezentative grupaje semnae de poeți contemporani conferă subsanță unor volume ce au văzut lumina tiparului in Argentina, Italia și Polonia. Alte lucrări românești au fost publicate in Anglia, Cehoslovacia, China și R.F.G. ● Micaela Ghițescu a primit Medalia „Premiul de traducere — Societatea de limbă portugheză. ● Două premii I și două premii III la Festivalul internațional al filmului de la Santarem, Portugalia, precum și o mențiune specială a juriului pentru toate cele șapte pelicule românești prezntate aici. ● Participări la manifestări cinematografice internaționale din Anglia, Bulgaria, Cehoslovacia, Danemarca, Franța, R.F.G., Italia, Maroc, Spania, S.U.A., Tunisia, Polonia și U.R.S.S. ● La 21 august, va intra în Festivalul internațional de la Montreal, Canada, (singura manifestare competitivă din America de Nord) filmul „Pădureanca" de Nicolae Mărgineanu, recent premiat la Costinești. ● Succes ! ● Într-o secție informativă vor mai fi prezentate aici peliculele „Domnișoara Aurica" de Șerban Marinescu și desenul animat intitulat „Baladă" de Zeno Bogdănescu. ● Frumusețea greu de egalat a folclorului românesc a putut fi din nou cunoscută pe meridianele lumii prin intermediul unor ansambluri cu nume greu de uitat : „Floricica de la munte", din Piatra Neamț, in Iugoslavia ; „Balada", din Bistrița, in Polonia ; „Dunărea", din Corabia, Olt, in R.D.G. ; Ansambluri folclorice de cîntece și dansuri din județele Alba și Tulcea au vizitat Ungaria. ● La Trienala internațională de minitapiserie de la Strasbourg, Franța, unul din cele cinci premii ex-aequo a revenit creației prezentate de Ariana Nicodim, deja laureată a Trienalei de arte decocrative de la Milano. ● Începînd de joi, 20 august și pînă la 13 septembrie, numeroșii moscoviți care iubesc armoniile cromatice vor avea bucuria să vadă, la ei în oraș, o personală semnată, inconfundabil, „Sabin Bălașa". ● La Galeriile Uniunii Artiștilor Plastici din Sofia mai este deschisă, pînă la 2 septembrie, o valoroasă expoziție de artă plastică românească unde sînt expuse lucrările a 19 pictori și sculptori români. ● Alte expoziții ce ilustrează dinamismul fenomenului plastic din țara noastră au fost prezente în Finlanda, Italia, Iugoslavia și Polonia, în săptămînile viitoare fiind rîndul unor localități din Austria, Belgia, Elveția, Franța, Italia, Japonia și Ungaria să găzduiască expoziții de artă plastică românească. ● În momentul în care citiți aceste rînduri, melomani din Cehoslovacia, Cuba, Franța, R.D.G., R.F.G., Japonia, Olanda, Polonia, S.U.A., Ungaria și U.R.S.S. se delectează ascultînd discuri românești de muzică simfonică, populară și ușoară.

ARISTOTEL BUNESCU

Lumea cu amănuntul

Nostalgia genezei

Cine se mai îndoiește de succesul veritabil de care se bucură poezia italiană contemporană în țara noastră, poate mai mult decît cea franceză, din partea editurilor și evident, din partea publicului ?

Amintind doar în treacăt că Dante, Ariosto, Tasso erau traduși în românește de Heliade-Rădulescu, deci înainte de 1830, putem vorbi de o remarcabilă consescvență în abordarea și tălmăcirea poeziei italiene ; limitîndu-ne la ultimele decenii, putem desprinde dintr-o vastă bibliografie a traducerilor nume ca : Leopardi, Pascoli, D'Annunzio, Dino Campana, Ungaretti, Montale, Quasimodo, Saba, Luzi, Zanzotto.

Antologiile sînt și ele numeroase și duc fenomenul mai departe, totodată adîncindu-l tematic : poezie de dragoste, poezie siciliană, poezie nouă ce include numele inițiatorilor poeziei metalingvistice ca de ex : Sanguineti, Antonio Porta, Alfredo Giuliani, Pagliarini etc.

În cadrul acestei sincronizări permanente cu poezia italiană contemporană se inrscrie și recentul volum de versuri *Insula regăsită*, apărut la editura Univers, și aparținînd lui *Mimmo Morina*.

Antologie de autor, „Insula regăsită" cuprinde texte poetice alese și traduse de *Geo Vasile*, din mai multe volume ale autorului : „A canne mozze" (1978), „Hiera" (1980), „Poiemata" (1986) precum și o serie de inedite, oferind o parabolă semnificativă a creației moriniene, a evoluției sale ideatice și expresive.

Ciarcarlo Vigorelli susținea în prefața la volumul „Hiera" că cel mai original și autentic morinian ar fi volumul „A canne mozze", prezidat de o dispoziție polemică, ironic-satirică ce amintește de Laforgue, Maiakovski, Palazzeschi sau Delfini. Oricum, interpretarea acestei partituri protestatar-sarcastice i-a asigurat lui Morina libertatea stilistică și de compoziție ce-i va garanta evoluția spre nobila simplitate din volumele următoare.

Poezia din „Hiera" (numele grecesc al insulei Marettimo) este una a întoarcerii la origini, la „insula regăsită", locul de naștere al străbunilor sicilieni ai poetului, ce va deveni mitul central al universului ideatic dar și al picturii sale (elegantul volum „Poiemata. Omaggio alla creazione" cuprinde o suită de acrilice și guașe, veritabile poeme pictate). Cîteva din poezii au o tonalitate imnică, oficiind un cult al Mamei-glie (Madreterra), al mării legendare simbolizînd rădăcinile și identificarea umană a poetului, dar și libertatea nețărmurită a inspirației.

Léopold Sédar Senghor, în cuvîntul său introductiv la volumul „Poiemata" vede în Morina „Maurul", „Mediteraneanul", remarcînd „calitatea imaginilor analogice" ce-i luminează versurile și „cuvintele plăcute inimii și urechii" ce-i structurează poemele. Hiera sau Marettimo devine imagine fondatoare a tuturor insulelor, locuri de singurătate și lumină, de pace și iubire, nemișcate în inima mișcării necontenite, eterne a mării ; derealizîndu-se, Hiera devine în spațiul memoriei un templu al singurătății fecunde, confundindu-se cu poemul insuși, cu această insulă de semne, de sens și sunete inscrisă în tăcerea paginii.

Lirismul lui Morina dobîndește virtuți simfonice apte să susțină cel mai întins poem al cărții : „Șapte singurătăți pentru o insulă", „fiice neîndoielnice ale celor șapte zile ale genezei ce-au prezidat plămădirea insulei mult iubite" (Georges-Emmanuel Clancier). Acest grațios ciclu compune un topos fizic, psihic și mitic de soare, cer și apă, rezumabil prin frumosul vers : „o carte-nchide-n sine răcoroasa pictură a mării".

NARCIS ZĂRNESCU

Tabela de marcaj

Vine o toamnă fierbinte!

Puțintică răbdare, stimabililor, că uite-acu' incepe marele campionat ! A mai rămas de mîine-ntr-o săptămînă, un fleac de 7 zile. Nu vă mai perpeliți, că-ncepe sigur, nu-i nici-o indoială, deși, între noi fie vorba, programul turului e-n curs de definitivare și încă nu s-a dat publicității ! Dar, dacă se cunoaște prima etapă, mai mult nici nu trebuie, întrucît, imediat după inaugurare, campionatul se-ntrerupe ! Puțin ! Se-adună tricolorii pentru prima dată și, în aceeași grabă, se-adună și „olimpicii", care mai au doar o aruncătură de băț pîn' la revanșa cu danezii. Îmi vine să-mi frec mîinile de bucurie, la gîndul că Halagian o să răzbune 0—8-ul de la Aalborg, pentru că fotbaliștii noștri nu lasă neplătită nici-o poliță de genul ăsta, nu? Mai vreți dovezi? Atunci priviți la Steaua, care a făcut safteaua! Prima ieșire europeană a fost o campanie victorioasă, ghencenii triumfînd pe plaiuri belgiene, unde-au trecut întîi de Gremio Porto Alegre, jucînd alegretto barajul la penalty-uri. Restul a fost o floricică la ureche, jupîn Pițurcă întrecînd el singur naționala Marocului, cu două goluri meșterite ca pe vremuri, unul mai frumos ca altul, semn clar că vîrful Stelei și al naționalei are ambiții mari în toamna care vine. De-acum, în palmaresul super-Stelei Europei există și-o invinsă braziliană, care bucurie nu-i la îndemîna oricui, dar cum nici Steaua nu-i oricine, iată că dușul de la București a fost un duș de bine!.. Dau foaia și citesc un interviu al lui Jenei, din care aflu că echipa națională va debuta cu-n amical jucat ori la Atena, cu Panathinaikos, ori în Polonia, la Bydgoszcz, cu prima garnitură poloneză. De preferat ar fi polonii, un pic mai tărișori decît echipa greacă și deci, capabili să ne pună unele probleme, firești și necesare dacă ne gîndim la rendezvous-urile pe care le avem în deplasare, cu albanezii și austriecii. Da' cum Jenei îmi pare foarte liniștit în legătură cu aceste întîlniri (care pe mine unul mă cam obsedează), să mergem pe mîna lui și s-așteptăm! Pînă atunci, în săptămîna care-a mai rămas, asigurați-vă liniștea pentru campionat și să acumulați doza de calm necesară pentru nervii care urmează. Și bucurați-vă de vară, că vine o toamnă fierbinte !

HORIA ALEXANDRESCU

SPIRITUALITATEA EPOCII NICOLAE CEAUŞESCU — GENEROASE DESCHIDERI SPRE UNIVERSALITATE

În concepția științifică, profund novatoare a partidului nostru comunist, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, înfăptuirea amplei opere de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism este un proces de o deosebită complexitate, cuprinzînd totalitatea laturilor vieții economice, politice, cultural-educative și științifice. În această viziune unitară, de largă cuprindere, progresul multilateral al României socialiste, presupune nu doar o operă constructivă fără precedent în mileniile noastre istorie, dar și o preocupare constantă, sistematică, pentru înflorirea personalității umane, pentru crearea unei civilizații socialiste de tip superior. În acest generos context, paralel cu deschiderea României socialiste spre lume, cu promovarea unei politici externe dinamice și constructive, ce se face în cel mai înalt grad purtătoarea intereselor și aspirațiilor fierbinți de pace, independență și progres ale poporului român, ale tuturor popoarelor, valorile spiritualității românești se afirmă plenar și se înscrie temeinic în circuitul marilor valori universale, aducînd o apreciată contribuție la îmbogățirea patrimoniului uman al umanității, la mai bună cunoaștere între națiuni, la consolidarea climatului de prietenie, respect reciproc și cooperare, la edificarea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

Inestimabilă contribuție la îmbogățirea tezaurului gîndirii social-politice contemporane

Anii glorioși ai perioadei care a trecut de la cel de-al IX-lea Congres al partidului și care se identifică, în conștiința poporului român, a întregii omeniri, cu Epoca Nicolae Ceaușescu, au marcat, alături de impresionantele succese obținute în toate domeniile activității umane, de afirmarea originală și consecventă a României în marea constelație a țărilor planetei, și creșterea prestigiului pe care se bucură, pe toate meridianele, patria noastră, conducătorul clarvăzător al partidului și statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Ctitor de țară nouă, militant revoluționar neobosit pentru împlinirea celor mai nobile aspirații ale umanității, președintele României a adus și aduce contribuții de inestimabilă valoare teoretică și practică în eforturile desfășurate pe plan mondial pentru triumful rațiunii, pentru realizarea unei lumi ferite de spectrul amenințător al războaielor și distrugerii, pentru înflorirea civilizației în condiții de liniște și pace. Concentrată într-o impresionantă operă teoretică, gîndirea novatoare, științifică a tovarășului Nicolae Ceaușescu — o gîndire profund ancorată în realitățile lumii de astăzi și prefigurînd un viitor mai bun, mai drept, mai fericit — oferă soluții viabile, raționale, tuturor marilor probleme care frămîntă omenirea contemporană, îmbogățește cu noi valențe patrimoniul umanității, tezaurul spiritualității universale. Interesul larg, aprecierile deosebite față de valoarea contribuțiilor conducătorului partidului și statului nostru la elaborarea și cristalizarea unor teze și concepte de mare limpezime științifică, vizînd problemele complexe ale războiului și păcii, eradicarea subdezvoltării și instaurarea unei noi ordini economice și politice mondiale, democratizarea vieții internaționale, soluționarea pe cale exclusiv pașnică a problemelor litigioase, securității europene și internaționale etc. sînt ilustrate elocvent prin cele peste 150 de lucrări traduse și publicate în numeroase țări, în 21 de limbi, între care toate limbile de circulație universală și care, alături de impresionantul număr de distincții, înalte ordine și medalii, de articolele elogioase apărute în presa de peste hotare sau de volumele dedicate personalității de excepție a tovarășului Nicolae Ceaușescu, se constituie în tot atîtea argumente ale prestigiului planetar, ale stimei și aprecierii deosebite de care se bucură România socialistă, conducătorul partidului și statului nostru.

Integrarea plenară a spiritualității românești în circuitul marilor valori contemporane datorează, de asemenea, mult, tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu. Împletindu-și exemplar destinul de muncă și luptă revoluționară cu destinul de noi și mărețe împliniri al patriei, desfășurînd alături de conducătorul iubit al partidului și statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, o vastă și multilaterală activitate pusă în slujba înfloririi României socialiste, a păcii și colaborării internaționale, tovarășa Elena Ceaușescu s-a distins și se distinge prin prodigioasa activitate dedicată progresului continuu al științei și culturii românești, afirmării acesteia pe plan internațional. Contribuțiile științifice proprii, originale, în domenii de mare interes ale chimiei, se bucură de o înaltă apreciere pretutindeni în lume, lucrările semnate de academician doctor inginer Elena Ceaușescu fiind traduse și publicate în numeroase limbi, în țări de pe toate continentele.

Opera conducătorului partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, aduce o contribuție de inestimabilă valoare la îmbogățirea patrimoniului gîndirii social-politice contemporane, ridicînd pe culmi tot mai înalte prestigiul internațional, stima și aprecierea de care se bucură, pe toate meridianele planetei, România socialistă

O generoasă deschidere spre lume

Se poate afirma cu deplin temei că nicicînd valorile spiritualității românești, ale culturii, artei, creației științifice nu au fost atît de strîns conectate pulsului alert al lumii în care trăim ca în anii fertili ai Epocii Nicolae Ceaușescu. Pornind de la aprecierea profund umanistă asupra rolului culturii și artei de adevărați promotori ai apropierii între popoare, de la cerințele intensificării cooperării și în aceste nobile domenii ale activității umane, conducătorul partidului și statului nostru evidențiază teza de o mare bogăție conceptuală și practică potrivit căreia: **„Progresul culturii socialiste se bazează pe cunoașterea și însușirea a tot ceea ce au înaintat arta și cultura mondială, pe dezvoltarea largă a schimbului de valori spirituale între popoare. Este de aceea necesar să fie intensificate legăturile cu oamenii de cultură și artă din țările socialiste, cît și din celelalte țări, asigurate condiții pentru un contact permanent cu viața culturală contemporană, pentru manifestarea cît mai intensă a țării noastre în concertul culturii și artei universale."** Beneficiind de înaltul statut al politicii de stat, această orientare și-a pus amprenta definitorie asupra procesului de afirmare tot mai viguroasă a spiritualității românești în universalitate. Deschiderea amplă și multilaterală a României spre lume s-a concretizat prin realizări semnificative și în domeniul culturii și artei. O deschidere concepută în ambele sensuri, pe de o parte printr-o prezență sporită a creației românești peste hotare și, pe de altă parte, prin difuzarea largă, în țară, a tot ce este valoros în cultura altor națiuni. Iată, numai în anii din urmă, peste 900 de titluri de opere din literatura română au văzut lumina tiparului în numeroase edituri din străinătate; cartea românească a fost prezentă în peste 170 de expoziții organizate în aproape 30 de țări ale lumii, iar mii și mii de volume aparținînd unor autori români au fost donate unor biblioteci naționale din Europa, Africa, Asia și America Latină. Se bucură de largi aprecieri turneele peste hotare ale ansamblurilor folclorice, teatrale sau muzicale din țara noastră. Elocvente dovezi ale amplei deschideri culturale sînt, de asemenea, cele circa 3 000 de titluri de cărți traduse și publicate în România din literatura altor popoare, marele număr de piese puse în scenă de teatrele din întreaga țară, concertele din muzica universală la care își dau concursul reputați soliști sau dirijori de peste hotare, expozițiile diverse, organizarea zilelor culturii unor țări etc.

Permanența dialogului

Ampla deschidere spre lume a spiritualității românești în anii Epocii Nicolae Ceaușescu se însoțește permanent cu promovarea activă, de către țara noastră, a dialogului între oamenii de cultură și artă, un dialog fertil, menit a asigura o mai bună cunoaștere reciprocă a preocupărilor specifice, a realizărilor spirituale ale fiecărui popor și a contribui, pe un plan mai larg, la apropierea între națiuni, la întărirea unității creatorilor de artă din lumea întreagă în eforturile consacrate edificării unei lumi a păcii, mai bună și mai dreaptă pe planeta noastră. În acest context se înscriu și numeroasele seminarii, simpozioane, conferințe la care au participat activ și reprezentanți ai tinerilor creatori din România, precum și manifestările de acest gen organizate în țară de U.T.C. și U.A.S.C.R. Se cuvin a fi evocate astfel, pentru schimbul fructuos de opinii pe care l-au prilejuit, pentru temele generoase aflate în centrul dezbaterilor: Masa rotundă a tinerilor din țări balcanice cu tema „Acțiunile cultural-artistice și turistice pe linie de tineret — factor important pentru dezvoltarea colaborării și înțelegerii între popoarele din Balcani", Masa rotundă a tinerilor creatori din țări balcanice „Arta — mesager al păcii", Seminarul internațional cu tema „Arhitectura — modalitate de exprimare a tineretului în favoarea păcii și civilizației" Totodată, programele întîlnirilor prietenești dintre reprezentanți ai tineretului din România și reprezentanți ai tineretului din alte țări — manifestări complexe ce se constituie de fiecare dată în veritabile festivaluri ale prieteniei și cunoașterii între tineri — au cuprins bogate acțiuni cultural-artistice: spectacole folclorice, muzică, dans și recitări, expoziții de grafică și fotografii.

Grație grijii deosebite a partidului și statului nostru, personal a tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru continua înflorire a culturii și artei românești, a civilizației noastre socialiste, România se prezintă și în acest domeniu cu fruntea sus în marea constelație a națiunilor lumii contemporane, promovînd, și prin intermediul nobilului mesaj al creației spirituale, valorile cele mai luminoase ale societății românești contemporane, idealurile umaniste de pace, prietenie și înțelegere între popoare.

AUREL PERVA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Piața Scînteii. Tel. 17 60 10, 17 60 20. Abonamentele se fac la oficiile poștale și difuzorii din întreprinderi și instituții — Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii". Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRES FILATELIA" — Sectorul export-import presă P.O. Box 12—201, telex 10376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66.
40 364